

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД
ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ

Извештај о услугама социјалне заштите на локалном
нивоу које пружају лиценцирани пружаоци услуга у
2021. години

У Београду,
Децембар 2022. године

Листа скраћеница

АП	Аутономна покрајина
ЦСР	Центар за социјални рад
ДБ	Дневни боравак
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
ЛП	Лични пратилац
ЛПЛУ	Лиценцирани пружаоци локалних услуга
ЗСЗ	Закон о социјалној заштити
МРЗБСП	Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања
ОСИ	Особе са инвалидитетом
ПУК	Помоћ у кући
ПА	Персонална асистенција
РЗСЗ	Републички завод за социјалну заштиту
РЗС	Републички завод за статистику
РС	Република Србија
СУП	Становање уз подршку
СЗ	Социјална заштита

Садржај

Листа скраћеница.....	2
Списак табела и графикана	4
1. Увод.....	7
2. Општи преглед услуга социјалне заштите коју пружају лиценцирани пружаоци услуга на локалном нивоу, 2016 – 2021.....	15
2.1 Капацитети, ресурси и плурализам ЛПЛУ.....	15
2.2 Распрострањеност и плурализам услуга.....	21
2.3 Доступност услуга	24
2.4 Корисници	25
3. Преглед појединачних услуга у 2021. години.....	27
ДНЕВНЕ УСЛУГЕ У ЗАЈЕДНИЦИ	27
Помоћ у кући.....	27
Лични пратилац детета	32
Дневни боравак	38
Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју и особе са инвалидитетом	40
Дневни боравак за младе у сукобу законом, породицом, школом и заједницом.....	45
Свратиште.....	46
УСЛУГЕ СМЕШТАЈА	48
Прихватилиште	48
Прихватилиште за децу и младе	50
Прихватилиште за одрасле и старије.....	53
Прихватилиште за жртве насиља	56
Предах смештај.....	59
УСЛУГЕ ПОДРШКЕ ЗА САМОСТАЛАН ЖИВОТ	61
Персонална асистенција.....	61
Становање уз подршку	64
САВЕТОДАВНО-ТЕРАПИЈСКЕ И СОЦИЈАЛНО-ЕДУКАТИВНЕ УСЛУГЕ.....	66
СОС Телефон.....	66
Закључак	70

Списак табела и графикана

Табела 1-1	Услуге које у 2021. години пружају ЛПЛУ према групама, врстама и подврстама услуга (циљним групама)
Табела 1-2	Стопа одговора ЛПЛУ према врстама услуга, 2021., %
Табела 2-1	Индекс раста броја лиценцираних пружалаца услуга социјалне заштите на локланом нивоу према врстама услуга, 2016 – 2021.
Табела 2-2	ЛПЛУ и активни ЛПЛУ према групама и врстама услуга, 2013 – 2021.
Табела 2-3	ЛПЛУ према врстама услуга и региону, 2021., %
Табела 2-4	ЛПЛУ према групи и врсти услуга и сектору оснивача ЛПЛУ, 2016 – 2021., %
Табела 2-5	Запослени радници према врстама услуга (активни ЛПЛУ), 2016 – 2021., %
Табела 2-5	Општине и региони у којима се пружају услуге ЛПЛУ, 2017 – 2021., %
Табела 2-6	Општине у којима се не пружају услуге ЛПЛУ, 2017 – 2021., %
Табела 2-7	Општине у којима се пружају услуге ЛПЛУ према подврсти услуга, 2017 - 2021., %
Табела 2-8	Општине према броју услуга које су пружали ЛПЛУ, 2017 – 2021., %
Табела 2-9	Опште стопе обухвата услугама ЛПЛУ према подврстама услуга, 2016 – 2021., %
Табела 2-10	Корисници услуга које пружају активни ЛПЛУ према групама, врстама и подврстама услуга, 2016 - 2021.
Табела 3-1	ЛПЛУ Помоћ у кући, 2016 - 2021.
Табела 3-2	Запослени радници у ЛПЛУ ПУК, 2021.
Табела 3-3	Општине у којима се пружала услуга ПУК, 2017 - 2021.
Табела 3-4	Региони и области у којима се пружа услуга помоћ у кући, 2021.
Табела 3-5	Општине у којима се пружају услуге ПУК према броју месеци пружања услуге, 2021., %
Табела 3-6	Корисници ЛПЛУ ПУК у току године, 2016 – 2021.
Табела 3-7	Корисници ЛПЛУ ПУК у току године према полу, 2016 – 2021. године, %
Табела 3-8	Разлози прекида коришћења услуге ПУК, 2017 – 2021., %
Табела 3-9	ЛПЛУ лични пратилац детета, ланчани индекс, 2015 - 2021.
Табела 3-10	ЛПЛУ лични пратилац детета према сектору и оснивачу, 2016 - 2021, %
Табела 3-11	ЛПЛУ лични пратилац детета према врсти лиценце, 2016 – 2021.
Табела 3-12	Запослени ЛПЛУ лични пратилац детета, ланчани индекс, 2016 - 2021.
Табела 3-13	Сарадници и стручни радници ЛПЛУ ЛПД према броју корисника, 2016 - 2021.
Табела 3-14	Општине у којима се пружа услуга лични пратилац детета, 2017 - 2021.
Табела 3-15	Региони и области у којима се пружа услуга лични пратилац детета, 2021.
Табела 3-16	Корисници услуге ЛПД и ланчани индекс, 2016 – 2021.
Табела 3-17	Корисници услуге ЛПД према узрасту и полу, 2016 - 2021.
Табела 3-18	Корисници услуге ЛПД према врсти сметње у развоју и инвалидитета, 2017 – 2021., %

Табела 3-19	Запослени ЛПЛУ дневни боравак, 2016 – 2021.
Табела 3-20	Структура ангажованих радника ЛПЛУ дневни боравак, на дан 31.12.
Табела 3-21	Региони и општине које су успоставиле услугу дневног боравака за ОСИ, 2021.
Табела 3-22	ЛПЛУ дневни боравак за ОСИ по областима РС, 2021.
Табела 3-23	Општине у РС у којима се пружала услуга дневног боравака за ОСИ, 2017 – 2021
Табела 3-24	Стопа обухвата становништва услугом ДБ за ОСИ, 2016 – 2021., %
Табела 3-25	Општине са највишом и најнижом стопом обухвата услугом дневног боравака у 2021. години
Табела 3-26	Корисници услуге дневни боравак за ОСИ, 2016 - 2021.
Табела 3-27	Корисници дневног боравака за ОСИ у току године према дужини коришћења услуге, 2016 – 2021., %
Табела 3-28	Корисници према процењеном степену подршке и старости, 2021.
Табела 3-29	Деца корисници услуге дневни боравак за ОСИ према образовном статусу, 2021.
Табела 3-30	Запослени и ангажовани радници ЛПЛУ свратиште, 2016 – 2021.
Табела 3-31	Корисници услуге свратиште у току године према узрасту, 2016 - 2021.
Табела 3-32	ЛПЛУ прихватилиште према подврстама, 2016 – 2021.
Табела 3-33	ЛПЛУ прихватилиште за децу и младе, 2016 – 2021.
Табела 3-34	Запослени радници у прихватилиштима за децу и младе, 2016 – 2021.
Табела 3-35	Корисници услуге прихватилиште за децу и младе, 2016 – 2021.
Табела 3-36	Корисници услуге прихватилиште за децу и младе према полу, 2016 – 2021., %
Табела 3-37	Корисници према разлозима прекида коришћења услуге смештаја у прихватилиштима за децу и младе, 2016 – 2021., %
Табела 3-38	Корисници према облику заштите након планираног престанка смештаја у прихватилиштима за децу и младе, 2016 – 2021., %
Табела 3-39	Корисници ЛПЛУ Прихватилиште за децу и младе према дужини боравака, 2016 – 2021., %
Табела 3-40	ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије, 2016 – 2021.
Табела 3-41	Запослени радници у ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије, 2016 – 2021.
Табела 3-42	Корисници ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије према старости, 2016 – 2021.
Табела 3-43	Корисници ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије према полу, 2016 – 2021., %
Табела 3-44	Корисници према разлозима прекида коришћења услуге смештаја у прихватилиштима за одрасле и старије, 2016 – 2021., %
Табела 3-45	Корисници према облику заштите након планираног престанка смештаја у прихватилиштима за одрасле и старије, 2016 – 2021., %
Табела 3-46	Корисници према дужини боравака у прихватилиштима за одрасле и старије, 2016 – 2021., %
Табела 3-47	ЛПЛУ прихватилиште за жртве насиља, 2016 – 2021.
Табела 3-48	Запослени радници у прихватилиштима за жртве насиља, 2016 – 2021.
Табела 3-49	Корисници ЛПЛУ прихватилиште за жртве насиља према старости, 2016 – 2021.
Табела 3-50	Пунолетни корисници ЛПЛУ прихватилишта за жртве насиља према полу, 2016 – 2021., %

Табела 3-51	Пунолетни корисници према разлозима прекида смештаја у прихватишту за жртве насиља, 2016 – 2021., %
Табела 3-52	Корисници према дужини коришћења услуге прихватиште за жртве насиља, 2016 – 2021., %
Табела 3-53	ЛПЛУ персонална асистенција, 2016 – 2021.
Табела 3-54	Општине у којима је пружана услуга персонална асистенција, 2017 – 2021.
Табела 3-55	Корисници услуге персонална асистенција у току године према узрасту, 2016 - 2021.
Табела 3-56	Корисници према разлогу прекида коришћења услуге персонална асистенција, 2016 – 2021.
Табела 3-57	Корисници према основу за коришћење услуге персоналне асистенције, 2021., %
Табела 3-58	ЛПЛУ становање уз подршку, 2016 - 2021.
Табела 3-59	ЛПЛУ СОС телефон, 2017 - 2021.
Табела 3-60	Запослени и ангажовани радници у услузи СОС телефон, 2018 – 2021.
Табела 3-61	Кориснице услуге СОС телефон у току године према узрасту, 2018 - 2021.
Табела 3-62	Врста насиља којем су кориснице биле изложене, 2018 – 2021., %
Табела 3-63	Починиоци насиља према полу и односу са жртвом, 2018 – 2021., %
Табела 3-64	Упућивање на услуге других институција и организација, 2018 - 2021., %
Графикон 2-1	ЛПЛУ према врстама услуга, 2016 - 2021.
Графикон 2-2	ЛПЛУ према врсти лиценце, 2021., %
Графикон 3-1	ЛПЛУ дневни боравак према подврстама услуге, 2016 - 2021.
Графикон 3-4	Корисници дневног боравака за ОСИ према врсти инвалидитета, 2021., %

1. Увод

Сврха и делокруг извештаја

Извештај о услугама социјалне заштите на локалном нивоу које пружају лиценцирани пружаоци у 2021. години је резултат истраживања које Републички завод за социјалну заштиту – РЗСЗ реализује од 2016. године. У оквиру процеса праћења и извештавања, на основу Закона о званичној статистици и Одлуке о програму званичне статистике¹ РЗСЗ реализује три истраживања којима су предмет лиценцирани пружаоци услуга. То су истраживања о дневним услугама у заједници, услугама подршке за самосталан живот и услугама смештаја². Републички завод за социјалну заштиту као одговорни произвођач статистике социјалне заштите³ израђује методологију, прикупља и обрађује податке и израђује извештаје за праћење система социјалне заштите. Истраживања су заснована на административним подацима. Први извештај о лиценцираним пружаоцима услуга и услугама које они пружају на локалном нивоу израђен је 2021. године и обухватио је период 2016 – 2020. године.

Периодика истраживања је годишња применом упитника РЗСЗ као извештајног метода. Извештајем је представљено пружање услуга на локалном нивоу од стране лиценцираних пружалаца услуга у 2021. години, а због праћења континуитета већина индикатора је приказана у периоду од 2016. до 2021. године. Методологију истраживања, реализацију (прикупљање, контрола, обрада и анализа података) те израду извештаја реализовало је Одељење за истраживање РЗСЗ.

Сврха извештаја је обезбеђивање података о услугама на локалном нивоу као емпиријског основа за унапређење регулаторних механизма, праћење квалитета пружања услуга и доношење политика заснованих на резултатима са циљем унапређења постојећих и развоја нових услуга социјалне заштите.

Општи циљ извештаја је преглед услуга у систему социјалне заштите које се пружају на локалном нивоу у 2021. години.

Специфични циљеви:

- Утврдити општа обележја лиценцираних пружалаца услуга
- Утврдити капацитете ЛПЛУ и ресурсе са којима располажу
- Утврдити географску распрострањеност услуга
- Утврдити доступност услуга социјалне заштите које пружају лиценцирани пружаоци услуга становништву.

¹ Одлука о Програму званичне статистике у периоду од 2021. до 2025. године (Сл. гласник РС, бр. 03/2021.), Закон о званичној статистици (Сл. гласник РС, бр. бр. 104/09)

² Истраживања су прописана Планом званичне статистике који се ажурира на годишњем нивоу од стране Републичког завода за статистику и других одговорних произвођача званичне статистике.

³ Одлука о Програму званичне статистике у периоду од 2021. до 2025. године (Сл. гласник РС, бр. 03/2021.), Закон о званичној статистици (Сл. гласник РС, бр. бр. 104/09)

Извештај је структуриран у два дела. Први део извештаја садржи општи преглед услуга социјалне заштите које пружају лиценцирани пружаоци услуга на локалном нивоу у периоду од 2016. до 2021. године. Основне димензије истраживања су: капацитети и ресурси ЛПЛУ, плурализам пружалаца услуга, плурализам услуга, распрострањеност, доступност и корисници услуга. Подаци и индикатори су обрађени и приказани збирно за све лиценциране пружаоце услуга у 2021. години.

Други део извештаја приказује појединачне услуге које пружају ЛПЛУ. Структуриран је према групама услуга: дневне услуге у заједници, услуге смештаја, услуге подршке за самосталан живот и саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге. Групе услуга су даље класификоване и приказане према врстама и подврстама, односно циљним групама.

Услуге социјалне заштите

Услуге социјалне заштите у најширем смислу имају за циљ да одговоре на различите потребе друштва и представљају спектар услуга којима се пружа подршка и помоћ различитим врстама корисника међу којима су и рањиве друштвене групе. У претходне две деценије основне компоненте реформе социјалне политике у Републици Србији су деинституционализација, децентрализација⁴ и демократизација услуга социјалне заштите⁵. Правац реформи дефинисан Стратегијом развоја социјалне заштите из 2005. године је потврђен усвајањем Закона о социјалној заштити 2011. године. На тај начин Закон је обезбедио одрживост политика предвиђених Стратегијом. У овом контексту одвијао се и развој услуга социјалне заштите на локалном нивоу.

Према Закону о социјалној заштити (у даљем тексту ЗСЗ), који уређује систем социјалне заштите у Србији, циљеви социјалне заштите се остварују, између осталог, и пружањем услуга социјалне заштите, а један од основних циљева социјалне заштите је обезбеђивање доступности услуга⁶. Одговорности за обезбеђивање социјалне заштите су децентрализоване и подељене између централне, покрајинске и локалне власти⁷. Услуге социјалне заштите може пружати установа социјалне заштите⁸, удружење, предузетник, привредно друштво и други облик организовања утврђен законом⁹. На тај начин омогућен је плурализам пружалаца услуга социјалне заштите.

⁴ Децентрализација обухвата процес поделе надлежности и средстава за развој разноврсних и умрежених услуга на локалном и другим нивоима у складу са идентификованим потребама грађана кроз поделу одговорности за обезбеђивање социјалне заштите између централне, покрајинске и локалне власти.

⁵ Стратегија социјалне заштите (2005)

⁶ Члан 3. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

⁷ Делатност у области социјалне заштите, односно поједине услуге социјалне заштите може пружати установа социјалне заштите (Члан 10. ЗСЗ), удружење, предузетник, привредно друштво и други облик организовања утврђен законом (Члан 17. ЗСЗ).

⁸ Члан 10. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

⁹ Члан 17. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

ЗСЗ уводи стандарде за пружање услуга као један од регулаторних механизма, са циљем да се обезбеде начела квалитета услуга социјалне заштите¹⁰ и дефинише ко, на који начин, којим групама корисника и под којим условима може да пружа услугу у систему социјалне заштите. Ближе одређење услуга, у смислу њихове сврхе, садржаја и циљне групе корисника дефинисано је Правилником о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите¹¹ (у даљем тексту Правилник).

Начин пружања услуга уређују стандарди услуге који представљају скуп договорених, мерљивих и проверљивих критеријума на основу којих се мере елементи квалитета услуге, а који омогућавају да корисник добије уједначену услугу, независно од тога ко је пружа¹². Минимални стандарди за пружање услуга у Републици Србији¹³ дефинишу минималне захтеве које актуелни и будући пружаоци услуга треба да испуне. У социјалној заштити стандарди се операционализују кроз функционалне и структуралне стандарде.

Испуњеност минималних стандарда је основни услов за добијање лиценце за пружање одређене услуге социјалне заштите. Поступак лиценцирања је процес верификације испуњености критеријума и стандарда за пружање услуга и предуслов за очекивани квалитет услуге. Лиценцирању подлежу установе и организације социјалне заштите¹⁴. Лиценцу издаје министарство надлежно за социјалну заштиту и издаје се на шест година.¹⁵

Право на лиценцу за пружање услуге социјалне заштите има организација социјалне заштите која је регистрована у складу са законом; испуњава стандарде за пружање услуге за коју тражи издавање лиценце, а који се тичу локације, простора, опреме, организације, броја и стручности ангажованог особља; процене, планирања и активности за пружање конкретне услуге социјалне заштите и најмање две године пружа услуге социјалне заштите.¹⁶ Пружаоци услуга који поседују лиценцу на шест година су у потпуности задовољили минималне стандарде за целовито пружање услуге и предузимање свих активности у оквиру пружања услуга.

¹⁰ Општа, свеобухватна начела квалитета услуга социјалне заштите дефинисана су од стране Европског комитета за социјалну заштиту (2010), који је усвојио Добровољни Европски оквир квалитета социјалних услуга. Према овом документу општа начела квалитета социјалних услуга су: доступност, приступачност, финансијска доступност, усмереност на корисника, свеобухватност, континуираност и усмереност на резултате.

¹¹ "Службени гласник РС", бр.42/2013

¹² Стандарди су документовани договори који садрже техничке спецификације или друге прецизне критеријуме који се конзистентно користе као правила, смернице или дефиниције карактеристика у циљу обезбеђења да производи, процеси или услуге одговарају својој намени" (ИСО 9000).

¹³ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. гласник РС”, бр. 42/2013)

¹⁴ Члан 176. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

¹⁵ Члан 178. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

¹⁶ Члан 179. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

Пружаоцима који нису у потпуности испунили минималне стандарде за пружање услуга социјалне заштите или немају претходно двогодишње искуство у пружању услуге издаје се ограничена лиценца са роком важења до пет година¹⁷ која се може издати само једном¹⁸.

У најширем смислу, услуге социјалне заштите на локалном нивоу пружају се са циљем задовољавања потреба и унапређења квалитета живота корисника у њиховом природном окружењу. Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите дефинише стандарде за пружање услуга у односу на циљне групе корисника, односно у односу на потребе корисника. Услед различитих потреба корисника унутар појединих врста услуга постоје значајне разлике у карактеристикама услуга.

Методологија

Предмет извештаја су услуге социјалне заштите које се пружају на локалном нивоу у 2021. години. **Услугама социјалне заштите на локалном нивоу, у овом извештају, сматрају се искључиво услуге које пружају лиценцирани пружаоци у складу са Законом о социјалној заштити.**

Процес лиценцирања је започет 2013. године када је донет и Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите. Републички завод за социјалну заштиту прати пружање услуга социјалне заштите од стране лиценцираних пружалаца услуга на годишњем нивоу од 2016. године. Завод, стога, не располаже подацима о процесу лиценцирања у периоду 2013 – 2016. године, али су за потребе праћења појединих индикатора приказани подаци МРЗБСП од 2013. године.

За потребе извештаја, услуге социјалне заштите на локалном нивоу које пружају ЛПЛУ су класификоване на основу постојећих норматива (Закон о социјалној заштити, Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите и Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга СОС телефона за жене са искуством насиља). Класификација услуга приказана је у табели 1-1. Извештајем су обрађене и анализирани, односно приказане услуге које су пружане у току 2021. године од стране ЛПЛУ.

Први степен класификације су групе услуга (четири групе), други степен су врсте услуга (девет група услуга), а на трећем степену су подврсте, односно врсте услуга операционализоване према циљним групама за које се услуге пружају и у односу на које су прилагођени стандарди пружања услуга. На нивоу подврста услуга у 2021. години пружало се укупно 15 услуга. Две подврсте услуга нису приказане у класификацији, нити обухваћене извештајем: прихватилиште за жртве трговине људима (деца, млади,

¹⁷ Члан 178. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

¹⁸ Члан 180. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

одрасли и старији)¹⁹ и становање уз подршку за лица лечена од зависности од алкохола или психоактивних супстанци (старија од 18 година)²⁰.

Табела 1-1 Услуге које у 2021. години пружају ЛПЛУ према групама, врстама и подврстама услуга (циљним групама)

ГРУПА УСЛУГА	ВРСТА УСЛУГА	ПОДВРСТА УСЛУГА - ЦИЉНЕ ГРУПЕ
ДНЕВНЕ УСЛУГЕ У ЗАЈЕДНИЦИ	Дневни боравак	ОСИ
		Особе којима је потребна дневна нега и надзор (одрасли и старији)
		Деца и млади у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом
	Помоћ у кући	Особе којима је потребна дневна нега (деца, млади, одрасли и старији)
	Лични пратилац детета	Деца ОСИ (деца, млади до завршетка средње школе)
	Свратиште	Особе које живе и раде на улици (деца, млади, одрасли и старији)
УСЛУГЕ ПОДРШКЕ ЗА САМОСТАЛАН ЖИВОТ	Персонална асистенција	ОСИ са I и II степеном подршке (од 18. године)
	Становање уз подршку	Деца и млади који напуштају систем СЗ (од 15. до 26. године)
		ОСИ (од 15. године)
		Жртве трговине људима (од 15. године)
САВЕТОДАВНО-ТЕРАПИЈСКЕ И СОЦИЈАЛНО-ЕДУКАТИВНЕ	СОС телефон	Жене жртве родно заснованог насиља
УСЛУГЕ СМЕШТАЈА	Прихватилиште	Деца и млади у скитњи, без пратње и кризним ситуацијама
		Одрасли и старији у кризним ситуацијама, бескућници
		Жртве насиља (деца, млади, одрасли и старији)
	Предах смештај	ОСИ (деца од 5. до 18. године, млади, одрасли и старији)

Циљ истраживања је операционализован на димензије у односу на које су дефинисани индикатори. Димензије истраживања су: капацитети и ресурси ЛПЛУ; плурализам пружалаца услуга; распрострањеност услуга; доступност услуга корисницима; плурализам услуга које пружају ЛПЛУ.

¹⁹ Прихватилиште за жртве трговине људима је лиценцирано у 2022. години. У 2021. години није пружало услуге па зато није обухваћено извештајем.

²⁰ Услуга је предвиђена нормативима и стандардима, али ниједан пружалац није лиценциран.

Плурализам пружалаца услуга подразумева да услуге социјалне заштите на локалном нивоу могу пружати установе социјалне заштите чији оснивач може бити република, аутономна покрајина, локална самоуправа²¹, удружења, предузетници, привредна друштва и други облици организовања утврђени законом²².

Плурализам услуга подразумева постојање више различитих услуга у непосредном окружењу корисника у локалној заједници које одговарају на различите потребе и омогућавају остваривање континуума подршке кориснику у систему социјалне заштите. Концепт *континуума подршке* дефинисан је Стратегијом социјалне заштите²³. Систем социјалне заштите треба да буде у стању да пружи широк распон услуга – идеално континуум подршке и помоћи појединцима и породицама независно од интензитета проблема са којима се они суочавају.

Распрострањеност услуга изражена је бројем општина у којима се услуге пружају и уделом тих општина у укупном броју општина у Србији. Распрострањеност је анализирана у односу на групе, врсте и подврсте услуга и на нивоу општине, области и региона. Утврђена су два начина рачунања распрострањености, у зависности од врсте услуга. Распрострањеност услуга помоћ у кући, лични пратилац детета и персонални асистент рачуна се према броју општина у којима ЛПЛУ пружају услугу, јер један пружалац може да пружа услугу у више општина. Распрострањеност услуга дневни боравак, свратиште, становање уз подршку, прихватилиште и предак смештај рачуна се према броју општина у којима је седиште ЛПЛУ, односно место у којем корисници користе услуге, јер се ради о услугама које се одвијају у наменском објекту који је задовољио критеријуме лиценцирања. Анализа распрострањености није примењива за услугу СОС телефона због њене специфичности, тј. националне распрострањености.

Доступност услуга изражена је општом стопом обухвата која се израчунава као удео броја корисника у одговарајућем делу популације у општини, области, региону и Републици Србији²⁴. Општа стопа обухвата рачуна се на 100.000 становника РС. На другом нивоу као аспект доступности услуга прати се и број месеци пружања услуге.

Истраживање је спроведено применом квантитативне методологије, на основу инструмената израђених према методологији РЗСЗ: Упитнику СЗ-ДУЗ²⁵ за лиценциране пружаоце услуга дневни боравак, помоћ у кући, лични пратилац и свратиште, Упитник СЗ-УПСЗ за лиценциране пружаоце услуга становање уз подршку и персонална асистенција, Упитник СЗ-ДС за услуге смештаја у прихватилишта, Упитник СЗ-СТСЕ за

²¹ Члан 10. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

²² Члан 17. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

²³ «Службени гласник РС», бр. 55/05 и 71/05 - исправка

²⁴ Најадекватније мерење и праћење доступности услуга на локалном нивоу, због разлика у континуитету и моделима пружања услуга, подразумева израчунавање хипотетичке стопе обухвата која сагледава удео еквивалентног, а не стварног броја корисника. Међутим, због методолошких ограничења формата за извештавање хипотетичку стопу обухвата није могуће израчунати.

²⁵ Уредба о утврђивању Плана званичне статистике за 2020. годину, "Службени гласник РС", број 89 од 18. децембра 2019.

пружаоце саветодавно-терапијских и социјално-едукативних услуга и Упитник СЗ-ПС за пружаоце предах смештаја.

Од 2018. године подаци су прикупљани применом CAWI метода (engl. Computer aided web interviewing или компјутерски подржаног веб анкетирања) лиценцирани пружаоци услуга су попуњавали онлајн упитнике. До 2018. године подаци су прикупљани кроз Excel формат и достављани РЗСЗ.

Истраживање је реализовано на укупној циљној популацији свих лиценцираних пружалаца услуга социјалне заштите на локалном нивоу (2016 – 2021.)²⁶ који чине циљну популацију истраживања. Нелиценцирани пружаоци услуга нису предмет истраживања па тако ни део циљне популације²⁷.

Стопа одговора, у односу на списак издатих лиценци Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања износи 96,6%. Од укупно 297 лиценцираних пружалаца, 287 је доставило извештај (Табела 1-2).

Табела 1-2 Стопа одговора ЛПЛУ према врстама услуга, 2021., %

Стопа одговора	2021.
Укупан број ЛПЛУ	297
Број ЛПЛУ који су доставили извештај	287
Укупна стопа одговора, сви ЛПЛУ	96,6
Стопа одговора ЛПЛУ Помоћ у кући	92,3
Стопа одговора ЛПЛУ Дневни боравак	100,0
Стопа одговора ЛПЛУ Лични пратилац	100,0
Стопа одговора ЛПЛУ Свратиште	100,0
Стопа одговора ЛПЛУ Персонална асистенција	100,0
Стопа одговора ЛПЛУ Становање уз подршку	100,0
Стопа одговора ЛПЛУ СОС телефон	100,0
Стопа одговора ЛПЛУ Прихватилиште	100,0
Стопа одговора ЛПЛУ Предах смештај	100,0

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите и Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ

Популација истраживања се у мерењу различитих димензија разликује. Популација истраживања за димензију општа обележја лиценцирања је истоветна са циљном популацијом јер је извор податка Списак издатих лиценци МРЗБСП па популацију истраживања, односно циљну популацију чине сви ЛПЛУ без обзира да ли јесу или нису пружали услугу. **Популацију истраживања** за све остале димензије, односно

²⁶ Правилник о минималним условима и стандардима, као и Правилник о лиценцирању, усвојени су у мају 2013. године, а примењују се од маја 2016. године. До маја 2016. године, услуге су се могле пружати иако пружалац није поседовао лиценцу.

²⁷ Подаци о нелиценцираним пружаоцима доступни су у публикацијама „Мапирање услуга социјалне заштите у надлежности локалних самоуправа у Републици Србији“ које су резултат истраживања које се реализује сваке три године.

индикаторе, чине само ЛПЛУ који су у посматраном периоду пружали услуге (активни пружаоци). Детаљан приказ популације истраживања приказан је у табели 2-1.

Географски делокруг извештаја обухвата државни ниво Републике Србије и административно територијалну поделу дефинисану Уредбом о номенклатури статистичких територијалних јединица²⁸. Анализа је рађена на нивоу региона (НСТЈ 2), области (НСТЈ 3) и на нивоу општине. Временски делокруг обухвата период од шест година (2016 – 2021), а у појединим тематским деловима прати се период од 2017 – 2021. године.

²⁸ Уредба о номенклатури статистичких територијалних јединица („Службени гласник РС“, бр. 109/09, и 46/10)

2. Општи преглед услуга социјалне заштите које пружају лиценцирани пружаоци услуга на локалном нивоу, 2016 – 2021.

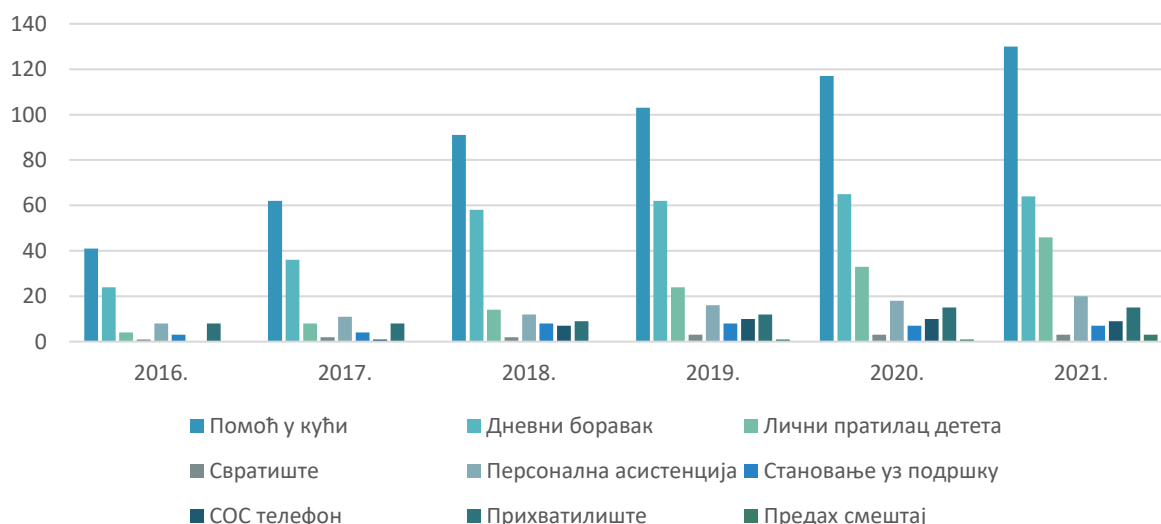
У овом делу извештаја на основу налаза истраживања приказана су општа обележја лиценцираних пружалаца услуга у периоду 2016 – 2021. године. Јединица мерења су сви лиценцирани пружаоци услуга и активни пружаоци услуга (пружалоци који су пружали услуге), а извори административних података Регистар лиценцираних пружалаца услуга Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ које пружа и обрађује Републички завод за социјалну заштиту.

2.1 Капацитети, ресурси и плурализам ЛПЛУ

Процес лиценцирања започет је у 2013. години и прва лиценца издата је за пружаоца услуге помоћ у кући. У 2014. години укупан број лиценцираних пружалаца износио је 24, а у 2021. години 297 пружалаца. Од укупног броја лиценцираних пружалаца, услуге социјалне заштите у 2021. години је пружао 241 пружалац.

У периоду од 2016 – 2021. године²⁹ расте број лиценцираних пружалаца локалних услуга социјалне заштите, од 89 лиценцираних пружалаца у 2016. години на 297 пружалаца у 2021. години. Процес лиценцирања је најинтензивнији у групи дневних услуга у заједници: у 2016. години 78,6%, а у 2021. години 81,5% пружалаца пружа дневне услуге у заједници (Графикон 2-1).

Графикон 2-1 ЛПЛУ према врстама услуга, 2016 - 2021.

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите и Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ

²⁹ РЗСЗ прикупља податке, анализира и извештава о процесу лиценцирања од 2016. године.

Ланчани индекс који представља промену неке појаве у текућој години у односу на претходну годину, показује неравномерну динамику раста броја пружалаца: након значајног пораста броја ЛПЛУ у 2017. и 2018. години (раст од 48,3% и 52,3% респективно), у 2019. и 2020. години је забележен мањи индекс раста (раст од 18,9% и 12,6% респективно), а у 2021. години раст је најмањи и износи 10,4% (Табела 2-1). Такође, код лиценцираних пружалаца две услуге у 2021. години забележен је пад: број ЛПЛУ Дневни боравак – пад од 1,5% и СОС телефон – пад од 10% у односу на претходну годину.

Табела 2-1 Индекс раста броја ЛПЛУ према врстама услуга, 2016 – 2021.

Број ЛПЛУ према врстама услуга	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Укупно	207,0	148,3	152,3	118,9	112,6	110,4
Помоћ у кући	205,0	151,2	146,8	113,2	113,6	111,1
Дневни боравак	171,4	150,0	161,1	106,9	104,8	98,5
Лични пратилац детета	200,0	200,0	175,0	171,4	137,5	139,4
Свратиште	100,0	200,0	100,0	150,0	100,0	100,0
Персонална асистенција	200,0	137,5	109,1	133,3	112,5	116,7
Становање уз подршку	150,0	133,3	200,0	100,0	87,5	100,0
СОС телефон	--	--	700,0	142,9	100,0	90,0
Прихватилиште	--	100,0	112,5	133,3	125,0	100,0
Предах смештај	--	--	--	--	100,0	300,0

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите и Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ

Иако у периоду 2016 – 2021. године број лиценцираних пружалаца расте, број пружалаца који пружају услугу (активни пружаоци) се смањује (Табела 2-2). У 2016. години од укупног броја ЛПЛУ услуга је пружало 95,5%, а у 2021. години 81,1% пружалаца.

Табела 2-2 ЛПЛУ и активни ЛПЛУ према групама и врстама услуга, 2013 – 2021.

Врста ЛПЛУ	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Укупан број ЛПЛУ	1	24	43	89	132	201	239	269	297
Укупан број активних ЛПЛУ	нп*	нп	нп	85	119	184	217	242	241
%	нп	нп	нп	95,5	90,2	91,5	90,8	82,9	81,1
ДНЕВНЕ УСЛУГЕ У ЗАЈЕДНИЦИ									
ЛПЛУ Помоћ у кући	1	11	20	41	62	91	103	117	130
<i>Број активних пружалаца</i>	нп	нп	нп	39	57	80	90	89	96
ЛПЛУ Дневни боравак	0	9	14	24	36	58	62	65	64
<i>Број активних пружалаца</i>	нп	нп	нп	23	31	57	61	64	60
ЛПЛУ Лични пратилац	0	0	2	4	8	14	24	33	46
<i>Број активних пружалаца</i>	нп	нп	нп	3	7	14	22	24	37
ЛПЛУ Свратиште	0	0	1	1	2	2	3	3	3
<i>Број активних пружалаца</i>	нп	нп	нп	1	2	2	3	3	3
УСЛУГЕ ПОДРШКЕ ЗА САМОСТАЛАН ЖИВОТ									
ЛПЛУ Персонална асистенција	0	2	4	8	11	12	16	18	20

<i>Број активних пружалаца</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	7	11	12	13	15	16
ЛПЛУ Становање уз подршку	0	2	2	4	4	8	8	7	7
<i>Број активних пружалаца</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	4	4	7	7	5	5
САВЕТОДАВНО-ТЕРАПИЈСКЕ И СОЦИЈАЛНО-ЕДУКАТИВНЕ УСЛУГЕ									
ЛПЛУ СОС телефон	0	0	0	0	1	7	10	10	9
<i>Број активних пружалаца</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	0	0	3	8	8	9
УСЛУГЕ СМЕШТАЈА									
ЛПЛУ Прихватилиште	0	0	0	8	8	9	12	15	15
<i>Број активних пружалаца</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	8	7	9	12	14	14
ЛПЛУ Предах смештај	0	0	0	0	0	0	1	1	3
<i>Број активних пружалаца</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	0	0	0	1	1	1

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите и Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ

*Нема података (нп): Податке о активним пружаоцима РЗСЗ прикупља од 2016. године.

Табела 2-3 ЛПЛУ према врстама услуга и региону, 2021., %

Врсте услуга	2021.	%
ПОМОЋ У КУЋИ	130	100,0
Београдски регион	16	12,4
Регион Војводине	33	25,6
Регион Шумадије и Западне Србије	41	31,0
Регион Јужне и Источне Србије	40	31,0
ДНЕВНИ БОРАВАК	64	100,0
Београдски регион	13	20,3
Регион Војводине	16	25,0
Регион Шумадије и Западне Србије	21	32,8
Регион Јужне и Источне Србије	14	21,9
ЛИЧНИ ПРАТИЛАЦ ДЕТЕТА	46	100,0
Београдски регион	3	6,5
Регион Војводине	17	37,0
Регион Шумадије и Западне Србије	14	30,4
Регион Јужне и Источне Србије	12	26,1
СВРАТИШТЕ	3	100,0
Београдски регион	3	100,0
Регион Војводине	0	0,0
Регион Шумадије и Западне Србије	0	0,0
Регион Јужне и Источне Србије	0	0,0
ПЕРСОНАЛНА АСИСТЕНЦИЈА	21	100,0
Београдски регион	1	4,8
Регион Војводине	5	23,8
Регион Шумадије и Западне Србије	8	38,1
Регион Јужне и Источне Србије	7	33,3
СТАНОВАЊЕ УЗ ПОДРШКУ	7	100,0
Београдски регион	1	14,3
Регион Војводине	2	28,6
Регион Шумадије и Западне Србије	3	42,9
Регион Јужне и Источне Србије	1	14,3
СОС телефон	9	100,0

	Београдски регион	4	44,4
	Регион Војводине	1	11,1
	Регион Шумадије и Западне Србије	2	22,2
	Регион Јужне и Источне Србије	2	22,2
ПРИХВАТИЛИШТЕ		15	100,0
	Београдски регион	3	20,0
	Регион Војводине	2	13,3
	Регион Шумадије и Западне Србије	4	26,7
	Регион Јужне и Источне Србије	6	40,0
ПРЕДАХ СМЕШТАЈ		3	100,0
	Београдски регион	1	33,3
	Регион Војводине	0	0,0
	Регион Шумадије и Западне Србије	1	33,3
	Регион Јужне и Источне Србије	1	33,3

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите и Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ

У периоду 2016 – 2021. године остварен је плурализам пружалаца услуга³⁰. Код шест од девет ЛПЛУ међу оснивачима³¹ доминирају пружаоци из општег сектора (удружење грађана, привредно друштво, предузетник, физичко лице) (Табела 2-4). Код три услуге: дневни боравак, прихватилиште и предах смештај доминира учешће јавног сектора као оснивача. Приметно слабо учешће Републике Србије и АП Војводине као оснивача установа и организација које се лиценцирају као пружаоци услуга је у складу са циљевима реформе социјалне заштите, односно подстицања укључивања других субјеката као оснивача локалних услуга.

Табела 2-4 ЛПЛУ према групи и врсти услуга и сектору оснивача ЛПЛУ, 2016 – 2021., %

Групе, врста услуга и сектор оснивача	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Аритметичка средина
ЛПЛУ који пружају дневне услуге у заједници према сектору							
ПОМОЋ У КУЋИ							
Јавни сектор	43,6	38,6	37,0	33,7	34,3	49,6	39,5
Општи сектор	56,4	61,4	63,0	66,3	65,7	50,4	60,5
ДНЕВНИ БОРАВАК							
Јавни сектор	34,8	32,3	56,9	54,8	51,6	68,8	49,9
Општи сектор	65,2	67,7	43,1	45,2	48,4	31,3	50,2
ЛИЧНИ ПРАТИЛАЦ ДЕТЕТА							
Јавни сектор	0	12,5	14,3	16,7	21,2	17,4	16,4
Општи сектор	100,0	87,5	85,7	83,3	78,8	82,6	86,3
СВРАТИШТЕ							

³⁰ До доношења Закона о социјалној заштити 2011. године оснивач пружалаца услуга могла је да буде Република Србија, Аутономна покрајина или локална самоуправа, односно јавни сектор. Плурализам пружалаца услуга подразумева пружање услуга социјалне заштите од стране различитих пружалаца услуга, а операционализован је на две димензије, према сектору и према оснивачу. Сектор је класификован на јавни и општи. Јавни сектор подразумева пружаоце чије је оснивач република, покрајина и јединица локалне самоуправе, а општи сектор све остале осниваче.

³¹ Закон о класификацији делатности ("Службени гласник РС", бр. 104/2009)

Јавни сектор	0	0	0	33,3	33,3	33,3	33,3
Општи сектор	100,0	100,0	100,0	66,7	66,7	66,7	83,4
ЛПЛУ који пружају услуге подршке за самосталан живот према сектору							
ПЕРСОНАЛНА АСИСТЕНЦИЈА							
Јавни сектор	0	0	0	6,3	11,1	15,0	10,8
Општи сектор	100,0	100,0	100,0	93,8	88,9	85,0	94,6
СТАНОВАЊЕ УЗ ПОДРШКУ							
Јавни сектор	0	25,0	28,6	28,6	16,7	28,6	25,5
Општи сектор	100,0	75,0	71,4	71,4	83,3	71,4	78,8
ЛПЛУ који пружају саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге према сектору							
СОС телефон							
Јавни сектор	0	0	0	11,1	11,1	11,1	11,1
Општи сектор	0	0	100	88,9	88,9	88,9	97,7
ЛПЛУ који пружају услуге смештаја према сектору и оснивачу							
ПРИХВАТИЛИШТЕ							
Јавни сектор	87,5	87,5	77,8	83,3	80,0	80,0	82,7
Општи сектор	12,5	12,5	22,2	16,7	20,0	20,0	17,3
ПРЕДАХ СМЕШТАЈ							
Јавни сектор	0	0	0	100,0	100,0	66,7	88,9
Општи сектор	0	0	0	0	0	33,3	33,3

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите и Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ

Лиценцирање је поступак верификације испуњености критеријума и стандарда за пружање услуга и предуслов уједначеног минималног квалитета услуге којом подлежу пружаоци услуге социјалне заштите. Лиценцирању подлежу сви пружаоци услуга за које су правилницима дефинисани минимални услови и стандарди. Услов за добијање лиценце за пружање услуга је испуњеност минималних услова и стандарда.

Минимални стандарди за пружање услуга у Републици Србији³² дефинишу минималне захтеве које актуелни и будући пружаоци услуга треба да испуне. У социјалној заштити стандарди се операционализују кроз функционалне (основни захтеви стручног поступка) и структуралне стандарде (инфраструктурни, кадровски и организациони аспекти)³³. Лиценцу издаје министарство надлежно за социјалну заштиту и издаје се на шест година, а у изузетним случајевима издаје се ограничена лиценца са роком важења до пет година³⁴ која се може издати само једном. Ограничену лиценцу може добити организација регистрована у складу са законом иако нема искуство у пружању услуга за коју тражи лиценцу и/или не испуњава све минималне услове за пружање услуга у погледу простора, опреме, организације и броја ангажованог особља, али постоји

³² Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. Гласник РС“, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019)

³³ Под инфраструктурним аспектима подразумевају се услови везани за локацију, просторну функционалност, опремљеност. Кадровски се односе на структуру и број запослених стручних радника, стручних сарадника и сарадника. Организациони аспекти усмерени су ка стварању ефикасних и економичних облика управљања, заснованих на транспарентном и планском приступу.

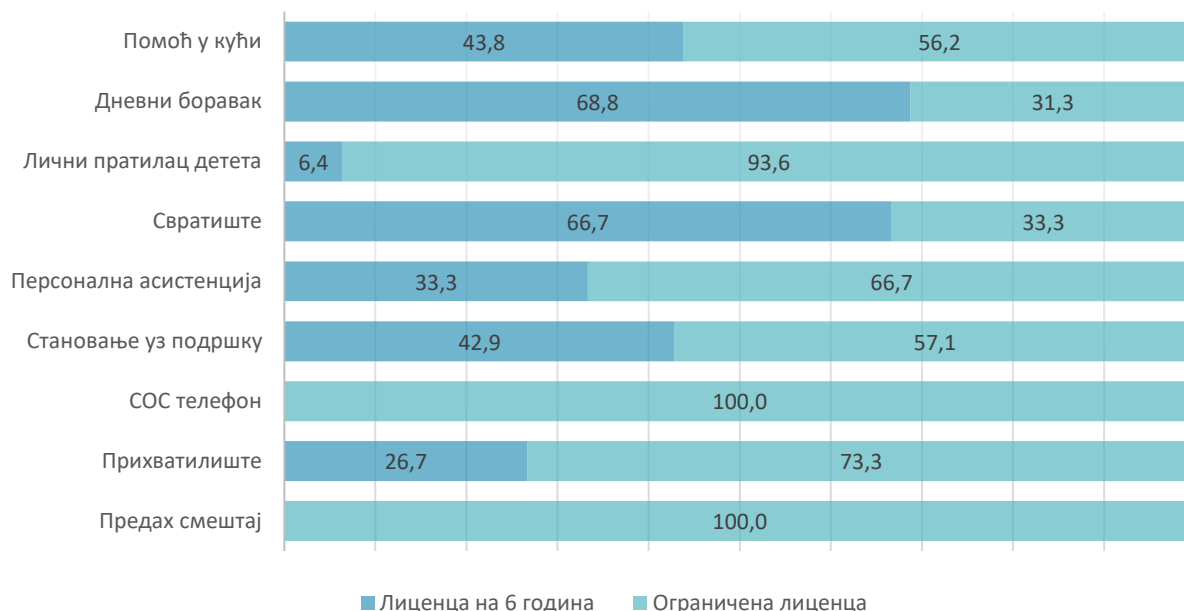
³⁴ Члан 178. Закона о социјалној заштити („Сл. гласник РС“, бр. 24/2011)

потреба за пружањем ове услуге у заједници³⁵. Ограниченом лиценцом се ограничава трајање, број корисника и врста услуге која се пружа³⁶. Лиценца се обнавља на захтев организације социјалне заштите.

С обзиром да Министарство издаје лиценцу на шест година пружаоцима који су испунили минималне услове и стандарде, један од индикатора квалитета услуге је удео ЛПЛУ са лиценцом на шест година у укупном броју ЛПЛУ.

У 2021. години 59,9% свих лиценцираних пружалаца има ограничену лиценцу. Веће учешће пружалаца са лиценцом на шест година је присутно код ЛПЛУ дневни боравак са 68,8% и свратиште 66,7%, док сви пружаоци услуге СОС телефон и предах смештаја имају ограничену лиценцу за рад (Табела 2-2).

Графикон 2-2 ЛПЛУ према врсти лиценце, 2021., %

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите; Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

У 2021. години активни пружаоци услуга социјалне заштите су запошљавали укупно 8.044 радника. Број запослених у периоду 2016 - 2021. године је порастао за 167,2% што је последица повећања броја пружалаца услуга и проширења капацитета за пружање услуга. Највише запослених радника у 2021. години и највећи пораст у периоду 2016 – 2021. година је забележен код пружалаца услуге лични пратилац што је последица повећања броја пружалаца (Табела 2-5).

³⁵ Члан 180. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

³⁶ Члан 180. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

Табела 2-5 Запослени радници према врстама услуга (активни ЛПЛУ), 2016 – 2021., %

Број запослених, врсте услуга	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Промена, %
Укупан број запослених у току године	3011	3846	5268	6017	6874	8044	167,2
Укупан број запослених 31.12.	2497	2956	4478	5075	5728	6413	156,8
Помоћ у кући, у току године	1809	2210	2662	2732	2743	2785	54,0
Помоћ у кући, 31.12.	1610	1790	2324	2336	2351	2375	47,5
Дневни боравак, у току године	260	332	768	820	829	779	199,6
Дневни боравак, 31.12.	208	256	698	773	750	742	256,7
Лични пратилац, у току године	624	911	1248	1660	2427	3486	458,7
Лични пратилац, 31.12.	379	574	968	1292	1842	2489	556,7
Свратиште, у току године	22	34	34	103	75	67	204,5
Свратиште, 31.12.	22	34	34	83	61	66	200,0
Персонални асистент, у току године	146	215	304	311	357	496	239,7
Персонални асистент, 31.12.	137	171	226	242	315	344	151,1
Становање уз подршку, у току године	35	34	35	44	29	23	-34,3
Становање уз подршку, 31.12.	32	31	35	39	29	22	-31,3
СОС телефон, у току године	--	--	64	108	120	111	73,4
СОС телефон, 31.12.	--	--	63	108	118	108	71,4
Прихватилиште, у току године	115	110	153	239	255	258	124,3
Прихватилиште, 31.12.	109	100	130	202	223	228	109,2
Предах смештај, у току године	--	--	--	--	39	39	0,0
Предах смештај, 31.12.	--	--	--	--	39	39	0,0

2.2 Распрострањеност и плурализам услуга

У овом делу извештаја циљ је да се утврди распрострањеност услуга на територији Републике Србије и доступност услуга социјалне заштите на локалном нивоу које грађанима пружају ЛПЛУ.

Распрострањеност услуга изражена је бројем општина у којима се услуге пружају и уделом тих општина у укупном броју општина у Србији. Распрострањеност је анализирана у односу на групе, врсте и подврсте услуга и на нивоу општине, области и региона. Утврђена су два начина рачунања распрострањености, у зависности од врсте услуга. Распрострањеност услуга помоћ у кући, лични пратилац детета и персонални асистент рачуна се према броју општина у којима ЛПЛУ пружају услугу, јер један пружалац може да пружа услугу у више општина. Распрострањеност услуга дневни боравак, свратиште, становање уз подршку, прихватилиште и предах смештај рачуна се према броју општина у којима је седиште ЛПЛУ, место у којем корисници користе услуге, јер се ради о услугама које се одвијају у наменском објекту. Анализа распрострањености није примењива за услугу СОС телефона због њене специфичности, тј. националне распрострањености. Услед тога, од укупно петнаест врста услуга, анализа распрострањености рачуната је за четрнаест врста услуга.

Распрострањеност услуга социјалне заштите коју пружају лиценцирани пружаоци услуга изражена је бројем општина у којима се услуге пружају и уделом у укупном броју општина у РС³⁷.

У 2021. години услуге социјалне заштите на локалном нивоу пружале су се у укупно 147, односно у 91,3% општина (општине у којима је присутна бар једна услуга) (Табела 2-5). У периоду од 2017 – 2020. године³⁸ распрострањеност услуга континуирано расте, односно расте број општина у којима је присутна бар једна услуга социјалне заштите коју пружају ЛПЛУ. У 2021. години долази до стагнације, услуге су присутне у једној општини мање него 2020. године. Ипак, посматрано на петогодишњем нивоу, укупан број општина у којима се пружају услуге порастао је за 42,7%.

Присуство услуга у регионима је у 2021. години уједначеније него у базној, 2017. години. Регион Јужне и Источне Србије је достигао остале регионе. Наиме, у овом региону је у периоду од пет година број општина са присутном барем једном услугом порастао за 83,3%. Регион Београда има услуге у свих 17 општина, а најмања распрострањеност је забележена у региону Војводине. Највећи пораст броја општина у којима ЛПЛУ пружају услуге догодио се између 2017. и 2018. године, када се број општина увећао за 27,2%. Пораст броја општина са услугама се у 2019. и 2020. години наставља, али слабијим темпом, за 7,6% и 5% респективно, док 2021. године долази до пада од 0,7%.

Табела 2-5 Општине и региони у којима се пружају услуге ЛПЛУ, 2017 – 2021., %

Општине и региони	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Промена, %
Укупан број општина у РС у којима се пружају услуге ЛПЛУ	103	131	141	148	147	42,7
%	64,0	81,4	87,6	91,9	91,3	
Ланчани индекс	--	127,2	107,6	105,0	99,3	
Град Београд, %	94,1	100,0	100,0	100,0	100,0	6,3
Регион Војводине, %	68,9	77,8	77,8	88,9	86,7	25,8
Регион Јужне и Источне Србије, %	51,1	72,3	85,1	89,4	93,6	83,3
Регион Шумадије и Западне Србије, %	61,5	86,5	94,2	94,2	90,4	46,9

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

У 2021. години услуге ЛПЛУ нису пружане у 14 општина у Србији (Табела 2-6). Број општина у којима није присутна ниједна услуга ЛПЛУ се у периоду од 2017 - 2021. године смањио за 75,9%, са 58 општина које у 2017. години нису имале ниједну услугу коју пружају ЛПЛУ, на 14 општина које у 2021. години нису имале ни једну услугу од стране ЛПЛУ. Реч је о општинама: Алибунар, Ада, Беочин, Врбас, Петровац на Млави, Прешево, Трговиште, Чока, Пећинци, Пожега, Прибој, Мионица, Тутин и Уб. Од наведених

³⁷ Укупан број општина у РС је 161 – са 17 београдских општина

³⁸ Иако се извештај односи на период 2016 – 2021. година, у анализи распрострањености услуга није обухваћена 2016. година због методолошких ограничења упитника за извештавање ЛПЛУ.

општина, пет није имало ниједну услугу коју пружају ЛПЛУ у свих пет посматраних година. Реч је о општинама: Беочин, Врбас, Петровац на Млави, Прешево, и Трговиште.

Табела 2-6 Општине у којима се не пружају услуге ЛПЛУ, 2017 – 2021.

Општине	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Промена, %
Број општина у којима се не пружају услуге ЛПЛУ	58	30	20	13	14	-75,9
Удео општина без услуга у укупном броју општина у РС	36,0	18,6	12,4	8,1	8,7	

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Кад је реч о распрострањености појединачних услуга, у периоду од 2017 - 2021. године уочене су значајне разлике. У 2021. години најраспрострањенија услуга коју пружају лиценцирани пружаоци са присуством у 129 општина је услуга помоћ у кући (80,1% општина у Србији). Услуга лични пратилац присутна је у 95 или 59,0% општина, дневни боравак за особе са инвалидитетом у 57 или 35,4% општина и услуга персонални асистент у 28 или 17,1% општина. Остале услуге присутне су у мање од 7 општина (Табела 2-7).

Табела 2-7 Општине у којима се пружају услуге ЛПЛУ према подврсти услуга, 2017 - 2021., %

Врсте и подврсте услуга	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Промена, %
Помоћ у кући	86	116	122	122	129	50,0
%	53,4	72	75,8	75,8	80,1	
ДБ за особе са инвалидитетом	26	48	52	55	57	119,2
%	16,1	29,8	32,3	34,2	35,4	
ДБ за децу и младе са проблемима у понашању	3	2	2	2	2	-33,3
%	1,9	1,2	1,2	1,2	1,2	
ДБ за одрасле и старије - дневна нега и надзор	0	0	0	1	1	0,0
%	0	0	0	0,6	0,6	
Лични пратилац детета	34	53	68	81	95	179,4
%	21,1	33,5	42,9	50,3	59,0	
Свратиште	2	2	2	2	2	0,0
%	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	
Персонална асистенција	21	27	27	26	28	33,3
%	13	16,8	16,8	16,1	17,4	
СУП за младе који се осамостаљују	1	2	2	1	1	0,0
%	0,6	1,2	1,2	0,6	0,6	
СУП за особе са инвалидитетом	3	4	4	3	3	0,0
%	1,9	2,5	2,5	1,9	1,9	
СУП за жртве трговине људима	0	1	1	1	1	0,0
%	0	0,6	0,6	0,6	0,6	
Прихватилиште жртве насиља	3	4	5	6	6	100,0
%	1,9	2,5	3,1	3,7	3,7	
Прихватилиште за децу	1	1	2	3	3	200,0

	%	0,6	0,6	1,2	1,9	1,9	
Прихватилиште за одрасле		3	4	5	5	5	66,7
	%	1,9	2,5	3,1	3,1	3,1	
Предах смештај		0	0	0	1	1	0,0
	%	0	0	0	0,6	0,6	

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Последица слабе распрострањености услуга утиче и на слаб плурализам услуга на локалном нивоу. Под плурализмом услуга подразумева се постојање више различитих услуга у непосредном окружењу корисника у локалној заједници које одговарају на различите потребе и омогућавају остваривање континуума подршке³⁹ кориснику у систему социјалне заштите.

У 2021. години је у 95 општина присутно више од једне услуге, односно присутне су две или више услуга. Највећи број различитих услуга има Крагујевац са седам подврста услуга у читавом посматраном периоду. Пет београдских општина са развијенијим дијапазоном услуга у 2021. години су: Звездара (6 услуга) и Савски Венац, Нови Београд, Палилула и Вождовац (5 услуга). По шест различитих услуга имају и Шабац и Ниш, а по пет Панчево, Нови Сад, Лесковац и Смедерево. У периоду 2017 – 2021. година расте број општина које имају више од једне услуге (Табела 2-8).

Табела 2-8 Општине према броју услуга које су пружали ЛПЛУ, 2017 – 2021., %

Број услуга у општини	Број општина у којима су се пружале услуге СЗ од стране ЛПЛУ									
	2017.	%	2018.	%	2019.	%	2020.	%	2021.	%
0 услуга у општини	58	36,0%	30	18,6%	20	12,4%	13	8,1%	14	8,7%
1 услуга у општини	58	36,0%	60	37,3%	64	39,8%	68	42,2%	52	32,3%
2-3 услуге у општини	37	23,0%	53	32,9%	56	34,8%	56	34,8%	71	44,1%
4-5 услуга у општини	7	4,3%	17	10,6%	20	12,4%	22	13,7%	20	12,4%
6 -7 услуга у општини	1	0,6%	1	0,6%	1	0,6%	2	1,2%	4	2,5%
Укупно општина	161	100,0	161	100,0	161	100,0	161	100,0	161	100,0

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

2.3 Доступност услуга

У 2021. години услуге социјалне заштите на локалном нивоу које пружају ЛПЛУ користило је укупно 24.782 корисника, што чини 0,36% од укупног броја становника РС у 2021. години и на нивоу је претходне године. Општа просечна стопа обухвата становништва услугама социјалне заштите које пружају ЛПЛУ у 2021. години износи 358,2 што значи да у просеку од 1.000 становника у Србији свега три становника користе, односно доступна им је нека од услуга социјалне заштите које пружају ЛПЛУ. Доступност услуга ЛПЛУ је изразито неуједначена (Табела 2-9). Најдоступније су дневне услуге у

³⁹ Концепт *континуума подршке* дефинисан је Стратегијом социјалне заштите, «Службени гласник РС», бр. 55/05 и 71/05 - исправка

заједници, а услуга помоћ у кући је континуирано најдоступнија. У 2021. години приближава јој се по обухвату услуга лични пратилац детета код које је, у односу на 2016. годину, забележен најзначајнији пораст обухвата. Са друге стране, код пет услуга забележено је смањење ионако малог обухвата становништва. Реч је о услугама становање уз подршку за све три циљне групе, прихватилиште за одрасле и старије и прихватилиште за жртве насиља.

Табела 2-9 Опште стопе обухвата услугама ЛПЛУ према подврстама услуга, 2016 – 2021., %

Врста услуге	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Промена, %
Помоћ у кући	135,6	171	220,9	227	226,9	234,5	77,4
Дневни боравак за ОСИ*	8,2	8,1	22,4	23,9	23,4	23,4	185,4
Лични пратилац детета**	19,3	33,4	56	73,3	113,8	204,9	961,7
Свратиште	4,2	5,1	5,3	4,5	5,9	5,9	40,5
Персонална асистенција	2	2,6	3,5	3,9	5,0	5,3	165,0
СУП за ОСИ	0,7	0,6	0,5	0,5	0,4	0,3	-57,1
СУП за младе који се осамостаљују	0,2	0,4	0,2	0,4	0,1	0,1	-50,0
СУП за жртве трговине људима	--	--	0,3	0,2	0,2	0,1	-66,7
СОС телефон	--	--	20,7	61,4	75,8	58,9	184,5
Прихватилиште за децу	1,6	1,5	1,3	18,2	9,3	7,5	368,8
Прихватилиште за одрасле	11,4	11,4	11,1	13,5	7,8	8,4	-26,3
Прихватилиште за жртве насиља	4,9	3,1	4,9	4,2	3,8	4,7	-4,1
Предах смештај	--	--	--	--	1,0	2,2	120,0

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ, Процене становништва РЗС

*Обухват становништва РС услугама дневног боравака није израчунат према подврстама за децу са проблемима у понашању и одрасле и старије којима је потребна дневна нега и надзор јер се ДБ за децу са проблемима у понашању пружа у две општине, а ДБ за дневну негу и надзор у једној општини.

** Стопа обухвата израчуната је само за децу

2.4 Корисници

У 2021. години услуге социјалне заштите на локалном нивоу које је пружао 241 лиценцирани пружалац користило је укупно 24.782 корисника⁴⁰. У односу на 2016. годину укупан број корисника је порастао за 105,4% (Табела 2-10). Највише корисника је континуирано користило дневне услуге у заједници – у 2021. години 21.650 или 87,4% корисника. Међу корисницима дневних услуга у заједници доминирају корисници услуге помоћ у кући са 75,9% корисника, а удео ових корисника доминира и у укупном броју свих корисника услуга које пружају ЛПЛУ са 66,3%.

⁴⁰ Податке о броју корисника услуга које пружају лиценцирани пружаоци услуга из методолошких разлога треба посматрати као илустрацију стања и преглед кретања, а за прецизнија сазнања потребно је анализирати индикаторе обухвата корисника услугама, еквивалентан број корисника и друге индикаторе.

Највећи пораст броја корисника регистрован је међу корисницима услуге лични пратилац детета који је у периоду 2016 – 2021. година порастао за 666,7%, као последица континуираног пораста броја пружалаца услуга. Пад броја корисника у посматраном периоду је регистрован код услуга становање уз подршку, прихватилиште за одрасле и старије и прихватилиште за жртве насиља.

Табела 2-10 Корисници услуга које пружају активни ЛПЛУ према групама, врстама и подврстама услуга, 2016 - 2021.

Број корисника у току године	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Промена, %
Укупно	12066	14847	20512	23587	24152	24782	105,4
ДНЕВНЕ УСЛУГЕ У ЗАЈЕДНИЦИ	11053	13972	18781	20043	20547	21650	95,9
Помоћ у кући	9574	12008	15422	16281	15998	16438	71,7
Дневни боравак, Укупно	705	839	1769	1817	1745	1751	148,4
ДБ за ОСИ	581	569	1565	1663	1613	1593	174,2
ДБ за децу са проблемима у понашању	124	270	204	154	132	152	22,6
ДБ за одрасле и старије - дневна нега и надзор	0	0	0	0	5	6	20,0
Лични пратилац	360	616	1021	1405	2111	2760	666,7
Свратиште	295	356	369	316	409	405	37,3
Персонални асистент	119	153	200	224	284	296	148,7
УСЛУГЕ ПОДРШКЕ ЗА САМОСТАЛАН ЖИВОТ	45	37	50	43	35	29	-35,6
Становање уз подршку, Укупно	45	37	50	43	35	29	-35,6
СУП за ОСИ	43	34	29	27	21	20	-53,5
СУП за младе који се осамостаљују	2	3	2	3	1	1	-50,0
СУП за жртве трговине људима	0	0	19	13	13	8	-57,9
САВЕТОДАВНО-ТЕРАПИЈСКЕ И СОЦИО-ЕДУКАТИВНЕ УСЛУГЕ	0	0	743	2185	2682	2067	178,2
СОС телефон	0	0	743	2185	2682	2067	178,2
УСЛУГЕ СМЕШТАЈА	968	838	938	1316	888	1036	7,0
Прихватилиште, Укупно	968	838	938	1316	822	894	-7,6
Прихватилиште за децу и младе	30	28	24	329	166	133	343,3
Прихватилиште за одрасле и старије	594	590	573	696	397	441	-25,8
Прихватилиште за жртве насиља	344	220	341	291	259	320	-7,0
Предах смештај	0	0	0	0	66	142	115,2

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

3. Преглед појединачних услуга у 2021. години

ДНЕВНЕ УСЛУГЕ У ЗАЈЕДНИЦИ

У 2021. години ЛПЛУ су пружали следеће дневне услуге у заједници: дневни боравак, помоћ у кући и свратиште.

Помоћ у кући

Услуга помоћи у кући доступна је особама са ограничењима физичких и психичких способности услед којих нису у стању да независно живе у својим домовима без редовне помоћи у активностима дневног живота, неге и надзора, при чему је породична подршка недовољна или није расположива⁴¹. Сврха услуге помоћ у кући је подршка у задовољавању свакодневних животних потреба, како би се унапредио или одржао квалитет живота⁴²: одржавање личне хигијене, нега, одржавање хигијене стана и помоћ ради задовољавања егзистенцијалних и других потреба.

Основни налази о пружању услуге у 2021. години

- У 2021. години укупно је 130 лиценцираних пружалаца услуге помоћ у кући, од којих је 96 пружало услугу (активни пружаоци).
- Од укупног броја лиценцираних пружалаца услуга у 2021. години 46,9% припада јавном, а 53,1% општем сектору. У односу на оснивача 43,1% је основано од стране удружења грађана, 28,5% од локалне самоуправе, док је 19,2% основано од стране привредног друштва. Удео установа чији је оснивач Република Србија или АП Војводина је најнижи и износи 1,5%, односно 2,3%.
- Удео пружалаца са ограниченом лиценцом износи 55,4%, док је удео пружалаца који имају лиценцу на 6 година (пуна лиценца) 44,6%.
- Услуга помоћ у кући је у 2021. години пружана у 129 општина и присутна је у свим регионима и областима, односно најраспрострањенија је услуга у Србији. У последњих пет година број општина у којима је услуга присутна повећан је за 50%.
- Општа стопа обухвата становника (укупна популација РС) услугом ПУК у 2021. години износи 234,5, а просечна стопа обухвата у периоду (2016 – 2021.) на нивоу РС је 456,4. Општа стопа обухвата становништва старијег од 65 година износи 986,0 што је навећа стопа обухвата неке услуге коју пружају ЛПЛУ у Србији.
- ЛПЛУ су у 2021. години пружали услугу за укупно 16.438 корисника од којих је 0,6% деце, 0,3% младих, 9,4% одраслих и 89,7% старијих корисника.

⁴¹ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл.73

⁴² Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл.74

- У току 2021. године, највећи удео, односно 40,2% корисника услугу је користило од годину до пет година, а најмањи удео корисника од 15,9% је услугу користило више од пет година.

Основни подаци о лиценцираним пружаоцима услуге

У 2021. години за пружање услуге помоћ у кући укупно је 130 лиценцираних пружалаца услуге, а услугу је пружало 96 ЛПЛУ. Услуга помоћ у кући припада групи услуга чији број лиценцираних пружалаца најинтензивније расте, а у шестогодишњем периоду број пружалаца услуге ПУК је порастао за 217,1%.

Табела 3-1 ЛПЛУ Помоћ у кући, 2016 - 2021.

Укупан број ЛПЛУ-ПУК	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Лиценцирани пружаоци услуге ПУК	41	62	91	103	117	130
Активни ЛПЛУ ПУК	39	57	80	90	89	96

Извор: МРЗБСП; Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Од укупног броја лиценцираних пружалаца услуга у 2021. години 46,9% припада јавном, а 53,1% општем сектору. У односу на оснивача свих лиценцираних пружалаца 43,1% је основано од стране удружења грађана, 28,5% од локалне самоуправе, док је 19,23% основано од стране привредног друштва. Удео установа које су лиценциране за пружање услуга, а оснивач им је Република Србија или АП Војводина је најнижи и износи 1,5%, односно 2,3%. Удео пружалаца са ограниченом лиценцом износи 55,4%, док је удео ЛПЛУ са лиценцом на 6 година 44,6%.

У 2021. години 96 лиценцираних пружалаца услуге ПУК је активно пружало услугу. Највећи број или 73% пружалаца пружа услугу у само једној општини, најчешће у оној у којој је регистрован. Остали пружаоци пружају услуге у малом броју општина, а четири пружаоца у више од 15 општина.

Укупан број запослених у току 2021. године код активних ЛПЛУ је 2.785, док их је на дан 31.12.2021. године 2.375. Највећи број запослених на крају године чине геронтодомаћице, односно неговатељице (сарадници) са уделом од 82,6%. Од укупног броја геронтодомаћица, односно неговатељица који износи 1.879, 78,9% је завршило обуку по акредитованом програму за пружање услуге Помоћ у кући.

Табела 3-2: Запослени радници у ЛПЛУ ПУК, 2021.

Структура ангажованих радника на дан 31.12.	Број радника
Руководиоци	68
Руководиоци који обављају послове руководиоца и стручног радника	23
Стручни радници	157
Сарадници	1962
Административно-финансијско и техничко особље	107
Стручни сарадници	58
Укупно	2375

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Распрострањеност услуге

Услуга помоћ у кући је у 2021. години пружана у 129 општина. Раст распрострањености је последица континуираног раста броја пружалаца услуге и ојачаних капацитета неких пружалаца за пружање услуга у више општина. Услуга ПУК има највећу распрострањеност од свих услуга. У последњих пет година број општина у којима је услуга присутна повећан је за 50%.

Табела 3-3 Општине у којима се пружала услуга ПУК, 2017 - 2021.

Услуга Помоћ у кући	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Број општина у РС у којима се пружа услуга	86	116	122	122	129
Удео броја општина у којима се пружа ПУК у укупном броју општина у РС	53,4	72,0	75,8	75,8	80,1

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Услуга је присутна у свим регионима и областима у Републици Србији укључујући и Косово и Метохију.⁴³ У девет од 25 области услуга је присутна у свим општинама. Само у једној области бележи се покривеност општина мања од 50% (Табела 3-4).

Табела 3-4 Региони и области у којима се пружа услуга помоћ у кући, 2021.

Регион/област	Број општина по региону/области	Распрострањеност услуге ПУК	Удео области са услугом (%)
Регион Београд	17	16	94,1
Београд	17	16	94,1
Регион Војводине	45	33	73,3
Западнобачка	4	4	100,0
Јужнобанатска	8	7	87,5
Јужнобачка	12	6	50,0
Севернобанатска	6	4	66,7
Севернобачка	3	2	66,7
Средњобанатска	5	5	100,0
Сремска	7	5	71,4
Регион Јужне и Источне Србије	47	40	85,1
Борска	4	3	75,0
Браничевска	8	7	87,5
Зајечарска	4	4	100,0
Јабланичка	6	6	100,0
Нишавска	7	7	100,0
Пиротска	4	4	100,0
Подунавска	3	1	33,3
Пчињска	7	4	57,1
Топличка	4	4	100,0
Регион Шумадије и Западне Србије	52	40	76,9
Златиборска	10	5	50,0
Колубарска	6	3	50,0
Мачванска	8	8	100,0
Моравичка	4	4	100,0

⁴³ Због недостатка података о броју становника у АП КиМ, није могуће рачунати доступност услуге ПУК.

Поморавска	6	6	100,0
Расинска	6	4	66,7
Рашка	5	4	80,0
Шумадијска	7	6	85,7
Укупно	161	129	80,1

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Доступност услуге

Општа стопа обухвата⁴⁴ становника услугом ПУК у 2021. години у Републици Србији износи 234,5, а просечна стопа обухвата на нивоу РС је 456,4. Општа стопа обухвата становништва старијег од 65 година износи 986,0 што је навећа стопа обухвата неке циљне групе услугом коју пружају ЛПЛУ у Србији.

У односу на просечну стопу обухвата, изнад републичког просека је 47 или 29,1% општина. Испод републичког просека је 114 општина, од чега у 32 општине услуга није уопште доступна, односно није присутна у тим општинама. Међу 47 општина са доступношћу изнад републичког просека, само једна општина има број становника преко 100.000 (Суботица) и две преко 50.000 становника (Врачар и Младеновац).

Од 129 општина у којима се пружа услуга ПУК у 2021. години за 28 општина није достављен податак о континуитету пружања услуге, а од 101 општине за које су подаци достављени у 63 или 48,8% општина услуга је у 2021. години била доступна свих 12 месеци, а у седам општина 11 месеци.

Табела 3-5 Општине у којима се пружају услуге ПУК према броју месеци пружања услуге, 2021., %

Број месеци пружања услуге у општини	Број општина	%
Нема података	28	21,7
до 6 месеци	19	14,7
7 до 10 месеци	12	9,3
11 месеци	7	5,4
12 месеци	63	48,8
Укупно	129	100

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Корисници услуге

У току 2021. године укупан број корисника услуге помоћ у кући је 16.438, док је на дан 31.12.2021. године 12.342 корисника. У периоду 2016 – 2021. године број корисника је порастао за 71,7% што је последица раста броја ЛПЛУ.

У 2021. години 48,9% корисника је старости од 80 и више година, а удео корисника од 65-79 година износи 42,6%. Оба податка су на нивоу шестогодишњег просека. Деца и

⁴⁴ Стопе обухвата становништва услугом ПУК су без КиМ, због недостатка података о броју становника у АП КиМ.

млади су најмање заступљени корисници ове услуге са уделом од 0,63%, односно 0,25% (Табела 3-6).

Табела 3-6 Корисници ЛПЛУ ПУК у току године, 2016 – 2021.

Старост корисника	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
0-5	6	9	10	3	7	11
6-14	36	64	74	59	60	61
15-17	28	28	26	35	27	31
18-25	11	25	39	36	41	41
26-64	742	1115	1533	1529	1655	1546
65-79	3992	5040	6742	7040	6793	7044
80+	4759	5727	6998	7579	7415	7704
Укупно	9574	12008	15422	16281	15998	16438

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

У односу на полну структуру корисника услуге ПУК у 2021. години, у 2021. години доминирају жене са уделом од 72,3% и шестогодишњим просечним уделом од 73,9%.

Табела 3-7 Корисници ЛПЛУ ПУК у току године према полу, 2016 – 2021. године, %

Корисници ЛПЛУ ПУК	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Мушко	23,2	25,1	24,5	27,2	28,9	27,7
Женско	76,8	74,9	75,5	72,8	71,1	72,3

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Од укупног броја корисника у 2021. години који је износио 16.438, 4.365 или 26,6% корисника је прекинуло коришћење услуге у току године. Удео корисника којима је коришћење услуге прекинуто према плану заштите износи 38,9%, док је за исти удео корисника као разлог прекида наведено нешто друго. На захтев корисника услуга је прекинута у 17,0% случајева, док је на захтев пружаоца прекинута у 5,3% случајева.

Табела 3-8 Разлози прекида коришћења услуге ПУК, 2017 – 2021., %

Разлози прекида коришћења услуге	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Планирано, окончана у складу са планом услуге или уговором	36,0	29,5	49,	28,6	38,9
Раскид уговора пре истека важности, по захтеву корисника или старатеља	19,5	19,9	16,6	21,6	17,0
Раскид уговора пре истека важности, по захтеву пружаоца услуге	4,7	4,3	4,2	4,5	5,3
Нешто друго	39,9	46,2	30,1	45,3	38,9
Укупно	100,0	100,0	100,00	100,0	100,0

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

У 2021. години 30,7% корисника нема утврђен инвалидитет. У односу на кориснике којима је утврђен инвалидитет, највећи удео чине корисници са телесним и вишеструким инвалидитетом, 28,5%, односно 27,4%.

За 98% корисника услуге у току 2021. године је процењен степен подршке. У укупном броју корисника за које је процењен степен подршке, 38,4% чине корисници са другим степеном подршке, а 35,1% са трећим степеном подршке.

У односу на укупан број младих и одраслих корисника (од 18 до 65 година), у 2021. години је највећи удео пензионера који износи 53,6%. Удео незапослених је 24,5%, 12,7% има одузету радну способност, док је 4,1% запослено. Међу корисницима старијим од 65 година удео пензионера износи 87,8%, а 10,4% није остварило право на пензију. Од 103 деце која су у 2021. години користила услугу, 35,9% иде у редовну основну школу, а 23,3% у специјалну основну школу. Удео деце који нису укључени у образовни систем и не похађају школу у складу са узрастом износи 11,7%.

Укупно 61,3% пунолетних корисника у 2021. години живе у самачким домаћинствима, а 10,7% деце је из једнородитељских породица.

Лични пратилац детета

Услуга лични пратилац детета (ЛПД) доступна је детету са инвалидитетом, односно са сметњама у развоју, коме је потребна подршка за задовољавање основних потреба у свакодневном животу у области кретања, одржавања личне хигијене, храњења, облачења и комуникације са другима, под условом да је укључено у васпитно-образовну установу, односно школу, до краја редовног школовања, укључујући завршетак средње школе⁴⁵.

Сврха ангажовања личног пратиоца је пружање одговарајуће индивидуалне практичне подршке детету ради укључивања у редовно школовање и активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности⁴⁶.

Основни налази о пружању услуге у 2021. години

- У 2021. години укупно је 46 лиценцираних пружалаца услуга, од којих је 37 пружало услугу (активни пружаоци).
- Од укупног броја лиценцираних пружалаца услуга ЛПД у 2021. години 82,6% припада општем, а 17,4% јавном сектору. 65,2% ЛПЛУ је основано од стране удружења грађана, 17,4% од стране привредног друштва, док је 15,2% основано од стране локалне самоуправе. Удео установа које је основала Република Србија је најнижи и износи 2,2%.
- Од укупно 46 ЛПЛУ у 2021. години 43 пружаоца имају ограничену лиценцу на пет година, а само три пружаоца пуну лиценцу која траје шест година.

⁴⁵ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите, ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019), члан 83

⁴⁶ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите, ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019), члан 84

- Услуга је у 2021. години присутна је у 95 општина у Србији, што је 59% укупног броја општина у Србији.
- Општа стопа обухвата деце услугом ЛПД у Републици Србији износи 204,9, а просечна стопа обухвата на нивоу Србије 194,1.
- Услугу је користило 2.760 корисника, готово седам пута више него 2016. години, а 93,4% корисника су деца.
- Корисници услуге су чешће дечаци него девојчице, у 2021. години је 68% дечака.
- 30,9% деце корисника има сметње из аутистичног спектра, а 20% вишеструке сметње.

Основни подаци о лиценцираним пружаоцима услуге

У 2021. години за пружање услуге лични пратилац детета укупно је 46 лиценцираних пружалаца услуге, а услугу је пружало 37 пружалаца (активни пружаоци) (Табела 3-9). Од девет пружалаца који нису пружали услугу у 2021. години осам није успело да обезбеди средства за пружање услуге у својој или другим општинама, а један пружалац наводи да је организацију затворила пореска инспекција.

Табела 3-9 ЛПЛУ лични пратилац детета, ланчани индекс, 2015 - 2021.

Година	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Број ЛПЛУ	2	4	8	14	24	33	46
Ланчани индекс	нп	200,0	200,0	175,0	171,4	137,5	139,4
Активни ЛПЛУ који су пружали услугу	0	3	7	14	22	26	37

Извор: МРЗБСП; Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Услуга лични пратилац детета припада групи услуга које су се најбрже развијале. Прва два пружаоца су лиценцирана 2015. године, од кад је евидентиран стални раст. У последње две године долази до смањења индекса раста, са просечним растом од 37,5% (Табела 3-9).

Услуга је почела да се развија пре свега у општем сектору и у протеклих шест година доминантно су је пружала удружења грађана (Табела 3-10).

Табела 3-10 ЛПЛУ лични пратилац детета према сектору и оснивачу, 2016 - 2021, %

Сектор/оснивач	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Аритметичка средина
Сектор							
Јавни сектор	0,0	12,5	14,3	16,7	21,2	17,4	13,7
Општи сектор	100,0	87,5	85,7	83,3	78,8	82,6	86,3
Оснивач							
Локална самоуправа	0	12,5	14,3	16,7	18,2	15,2	15,4
Република Србија	0	0	0	0	3,0	2,2	2,6
Удружење грађана	100,0	75,0	71,4	70,8	63,6	65,2	74,4
Привредно друштво, предузетник, физичко лице	0	12,5	14,3	12,5	15,2	17,4	14,3

Извор: МРЗБСП; Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Од укупно 46 лиценцираних пружалаца услуге лични пратилац детета, у 2021. години 43 пружаоца имају ограничену лиценцу на пет година, а само три пружаоца лиценцу која траје шест година (Табела 3-11).

Табела 3-11 ЛПЛУ лични пратилац детета према врсти лиценце, 2016 – 2021.

Лиценца	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Лиценца на 6 година	0	0	0	0	1	3
Ограничена лиценца	4	8	14	24	32	43

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

75% пружалаца пружа услугу само у једној општини, најчешће у општини у којој су регистровани. У 2021. години четири пружаоца су услуге пружали у неколико општина: један пружалац у 29 општина (укључујући 16 београдских општина), други у 18 општина, трећи у 11 општина и четврти у 9 општина (општине на Косову и Метохији).

У току 2021. године пружаоци су запошљавали 3.486, а у децембру месецу 2.489 радника (Табела 3-12). Континуирано повећање броја запослених је последица пораста броја ЛПЛУ, али и повећања броја корисника, услед чега пружаоци проширују капацитете за пружање услуге.

Табела 3-12 Запослени ЛПЛУ лични пратилац детета, ланчани индекс, 2016 - 2021.

Запослени	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Промена, %
Број запослених у току године	624	911	1248	1660	2427	3486	458,7
Број запослених 31.12.	379	574	968	1292	1842	2489	556,7

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

У 2021. години 94,5% запослених чине лични пратиоци детета, односно сарадници. Стручни радници су заступљени са 3,4% (Табела 3-13). На крају 2021. године један лични пратилац је у просеку пружао услугу за 1,02 корисника. Већина пружалаца ове услуге организовала рад тако да је један пратилац задужен за једно дете (Табела 3-13). Само шест од 37 активних пружалаца у 2021. години извештава да њихова организација рада омогућава да један лични пратилац ради са више деце истовремено. Стандардима пружања услуге ЛПД није дефинисан максималан број корисника за које је одговоран један стручни радник. У протеклих шест година у просеку један стручни радник задужен је за 28,2 корисника, а у 2021. године за 28,3 (Табела 3-13).

Табела 3-13 Сарадници и стручни радници ЛПЛУ ЛПД према броју корисника, 2016 - 2021.

Сарадници, стручни радници и корисници, 31.12.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Аритметичка средина
Сарадници	354	539	908	1211	1741	2351	1184
Број корисника по сараднику	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Стручни радници	17	17	36	44	56	85	42,5
Број корисника по стручном раднику	21,1	33,1	26,4	27,6	32,9	28,3	28,2

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Стандарди за пружање услуге ЛПД прописују обавезну обуку за стручне раднике и сараднике - личне пратиоце. У 2021. години 91,2% личних пратилаца и 85,9% стручних радника имају завршену одговарајућу акредитовану обуку. Обавезна акредитована обука у складу са стандардима едукује сараднике за вештине потребне за пружање услуге: за задовољавање основних потреба у свакодневном животу у области кретања, одржавања личне хигијене, хранења, облачења и комуникације корисника са другима. Подаци у протеклих пет година показују хетерогену образовну структуру сарадника, као и да се она мења: удео личних пратилаца са средњом школом расте, а удео личних пратилаца са високим образовањем се смањује. У 2021. години, директну подршку у учењу пружало је 21 од укупно 37 активних пружалаца услуге, иако то није прописано у оквиру садржаја активности услуге.

Распрострањеност услуге

У 2021. години услуга лични пратилац детета пружана је у 95 општина. Раст распрострањености је последица континуираног раста броја пружалаца услуге. У последњих пет година број општина у којима је услуга присутна повећан је за 179,4%.

Табела 3-14 Општине у којима се пружа услуга Лични пратилац детета, 2017 - 2021.

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Промена, %
Број општина у којима се пружа	34	53	68	81	95	179,4

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Услуга је присутна у свим областима у Републици Србији, укључујући и Косово и Метохију где се пружа у девет општина. У Западнобачкој, Пиротској, Подунавској и Моравичкој области присутна је у свим општинама. Најнижа распрострањеност забележена је у Браничевској области, где се услуга пружа у једној од укупно осам општина (Табела 3-15).

Табела 3-15 Региони и области у којима се пружа услуга лични пратилац детета, 2021.

Регион/област	Број општина у области	Број општина у којима се пружа услуга
Регион Београд	17	16
Београд	17	16
Регион Војводине	45	25
Западнобачка	4	4
Јужнобанатска	8	6
Јужнобачка	12	7
Севернобанатска	6	1
Севернобачка	3	2
Средњобанатска	5	2
Сремска	7	3
Регион Јужне и Источне Србије	47	22
Борска	4	2
Браничевска	8	1
Зајечарска	4	2

Јабланичка	6	2
Нишавска	7	3
Пиротска	4	4
Подунавска	3	3
Пчињска	7	4
Топличка	4	1
Регион Шумадије и Западне Србије	52	32
Златиборска	10	5
Колубарска	6	4
Мачванска	8	5
Моравичка	4	4
Поморавска	6	3
Расинска	6	4
Рашка	5	2
Шумадијска	7	5
Укупно	161	95

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Доступност услуге

Општа стопа обухвата деце⁴⁷ услугом ЛПД у 2021. години у Републици Србији (без Косова и Метохије) износи 204,9 (број деце корисника услуге у односу на укупан број деце у РС), а просечна стопа обухвата на нивоу Србије без Косова и Метохије је 194,1⁴⁸.

Од укупно 161 општина у Србији, услуга није доступна у 67 општина. Код општина у којима се услуга пружала, у 64 општине обухват деце је већи од просечног, а у 30 општина испод републичког просека. У десет општина или градова са највећом стопом обухвата на првом месту је Власотинце са стопом обухвата од 1378,3, а од већих градова значајнији обухват је забележен једино у Новом Саду (на десетом месту).

Од 95 општина у којима се пружа услуга ЛПД у 2021. години у 30 или 31,6% општина услуга је доступна свих 12 месеци. У 26 општина услуга је присутна 10 или 11 месеци. Наиме, један број општина ангажује пружаоце ове услуге само у току школске године, јер је услуга повезана са укљученошћу деце у васпитно-образовни систем. Ипак, у 39 општина услуга је присутна мање од 10 месеци.

Корисници услуге

Услугу је током 2021. године користило 2.760 корисника, а 31.12.2021. године укупно 2.401. Пораст броја корисника је још један од показатеља брзине развоја ове услуге. Ланчани индекс указује да је раст броја корисника најизразитији првих година лиценцирања: пораст броја корисника 2017. године у односу на 2016. годину износи 71,1% (Табела 3-16).

⁴⁷ Стопа обухвата се израчунава само за децу (0-17) јер је услуга превасходно намењена деци.

⁴⁸ Стопу обухвата деце услугом ЛПД на територији Косова и Метохије није могуће израчунати јер нису доступне процене броја деце у општој популацији.

Табела 3-16 Корисници услуге ЛПД и ланчани индекс, 2016 – 2021.

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Промена,%
Број корисника у току године	360	616	1021	1405	2111	2760	666,7
Ланчани индекс	-	171,1	165,7	137,6	150,2	130,7	
Број корисника 31.12	358	563	951	1216	1841	2401	

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Узрасна структура деце се не мења значајно протеклих шест година, 93,6% корисника су деца. Поред деце, услугу користе и млади (18 – 25 година) јер се деца са сметњама у развоју могу касније укључити у образовни систем или не завршавају средњу школу са 18 година.

Корисници услуге су чешће дечаци него девојчице, у 2021. години је 68% дечака. Слична је и полна структура младих корисника услуге ЛПД (Табела 3-17).

Табела 3-17 Корисници услуге ЛПД према узрасту и полу, 2016 - 2021.

Узраст и пол корисника	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Промена,%
Укупно корисника	360	616	1021	1405	2111	2760	666,7
0 - 5 година	12	13	41	65	86	141	1075,0
6 - 14 година	277	462	788	1028	1488	2014	627,1
15 - 17 година	48	99	147	235	358	427	789,6
18 - 26 година	23	42	45	77	179	178	673,9
Удео деце у укупном броју корисника, %	93,6	93,2	95,6	94,5	91,5	93,6	
Удео дечака до 18 година	66,8	67,1	68,6	68,9	70,8	68,0	
Удео мушких корисника (18–26)	60,9	61,9	66,7	71,4	63,1	65,2	

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

У 2021. години за 10,4% није процењен степен подршке, код оних код којих је степен подршке процењен, 63,0% корисника има потребу за другим степеном подршке, а 29,6% корисника за првим степеном подршке. У периоду 2017 – 2021. године, учешће корисника са сметњама из аутистичног спектра износи у просеку 29,3%, 21,2% има вишеструке сметње, а најмање корисника има сензорне тешкоће (Табела 3-18).

Табела 3-18 Корисници услуге ЛПД према врсти сметње у развоју/инвалидитета, 2017– 2021., %

Врста инвалидитета/сметње у развоју	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Аритметичка средина
Телесни инвалидитет	16,4	17,0	16,6	14,5	13,0	15,5
Сензорне тешкоће	2,6	3,9	4,6	3,8	4,6	3,9
Интелектуалне тешкоће	13,5	13,3	15,0	13,2	10,1	13,0
Менталне тешкоће	13,6	13,7	12,0	9,2	11,5	12,0
Сметње из аутистичног спектра	34,9	24,3	28,0	28,3	30,9	29,3
Вишеструке сметње	17,4	25,5	22,3	21,0	20,0	21,2
Нешто друго	0,5	1,5	1,1	1,4	8,7	2,6
Није дијагностиковано	1,1	0,8	0,4	8,7	1,2	2,4

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

У 2021. години 96,9% корисника услуге је укључено у образовни систем. У протекле три године укљученост деце у образовни систем је на истом нивоу. У 2021. години евидентирано је 28 деце и младих који нису укључени у образовни систем и 57 који су завршили школовање. ЛПЛУ ЛПД у својим извештајима нису навели разлоге, односно потребе за коришћењем ове услуге с обзиром да је основ за коришћење услуге укљученост у образовни систем.

У току 2021. године 399 корисника је прекинуло са коришћењем услуге. Од укупног броја прекида, 91,7% прекида је у складу са планом услуге или склопљеним уговором. 20 или 5% корисника је раскинуло уговор пре истека, по захтеву корисника или старатеља, а са 9 или 2,3% корисника уговор су раскинули пружаоци услуге.

Дневни боравак

Дневни боравак је услуга локалног карактера чији је сврха унапређење квалитета живота корисника у властитој социјалној средини кроз одржање и развијање социјалних, психолошких и физичких функција и вештина, како би се у што већој мери оспособили за самосталан живот.

Кроз услугу дневног боравака корисници у организованом окружењу, и уз потребни надзор, задовољавају развојне потребе, стичу и развијају животне вештине, личну и друштвену одговорност ради развоја самосталности, социјалних, сазнајних и других важних функција.

Услуге дневног боравака доступне су:

- деци и младима са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама, који имају потребу за дневном негом и надзором и подршком у одржању и развијању потенцијала, на начин који не омета њихово школовање;
- одраслима са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама, који имају потребу за дневном негом и надзором и подршком у одржању и развијању потенцијала;
- деци и младима који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом, на начин који не омета њихово школовање или одлазак на посао;
- одраслим и старим лицима којима је потребна дневна нега и надзор.

Имајући у виду различите потребе корисника којима је услуга намењена, пружаоци услуге се лиценцирају у односу на корисничку групу па тако у систему лиценцирања разликујемо и извештавамо о три подврсте дневних боравака:

- Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју и одрасле и старије са инвалидитетом

- Дневни боравак за децу у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом
- Дневни боравак за одрасле и старије особе којима је потребна дневна нега и надзор

Графикон 3-1 ЛПЛУ дневни боравак према подврстама услуге, 2016 - 2021.

Извор: Списак издатих лиценци -МРЗБСП

Основни налази о пружању услуге у 2021. години

- У 2021. години од укупно 64 лиценцираних пружалаца дневног боравка, 60 је пружало услугу. Број лиценцираних пружалаца услуге дневног боравка је у периоду 2016 - 2021. године у континуираном порасту. У односу на 2016. годину повећање броја пружалаца износи 166,7%.
- У 2021. години било је 61 ЛПЛУ дневни боравак за особе са инвалидитетом, од којих је 57 активно пружало услугу. Услуге дневног боравка за децу у сукобу са законом, породицом, школом или заједницом у 2021. години пружала су два ЛПЛУ. Услугу дневног боравка намењеног одраслима и старијима којима је потребна дневна нега и надзор пружа један пружалац.
- Код услуге дневни боравак за особе са инвалидитетом, у шестогодишњем периоду, удео пружалаца из јавног и општег сектора је приближно исти - удео ЛПЛУ из јавног сектора у просеку износи 55,7%. 50,8% ЛПЛУ је основала локална самоуправа, а 44,3% удружење грађана. Лиценцу на шест година има 38 пружалаца.
- Један пружалац дневног боравка за децу у сукобу са законом, породицом, школом и заједницом припада јавном сектору и основан је од стране локалне самоуправе, а други општем сектору чији је оснивач удружење грађана. Оба пружаоца имају ограничену лиценцу на пет година.
- Број општина у којима је присутна услуга дневни боравак за особе са инвалидитетом у периоду 2017 – 2021. године је порастао за 96,1%. Просечна стопа обухвата становништва услугом дневни боравак за ОСИ и одрасле и старије

којима је потребна дневна нега и надзор у периоду 2016 – 2021. године износи 18,2%.

- Услуга дневни боравак за децу у сукобу са законом, породицом, школом и заједницом се пружа у Крагујевцу и Бору, док дневни боравак за дневну негу и надзор постоји само у Београду на општини Звездара.
- Број корисника услуге дневни боравак за ОСИ у шестогодишњем периоду је порастао за 174,2%. Такође, у истом периоду, број корисника услуге дневни боравак за децу у сукобу са законом, породицом, школом или заједницом је порастао за 22,6%, док је број корисника услуге дневног боравка намењеног одраслима и старијима којима је потребна дневна нега и надзор у периоду 2020-2021. изузетно мали са пет, односно шест корисника.

Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју и особе са инвалидитетом

Основни подаци о лиценцираним пружаоцима услуге

У 2021. години од укупно 61 лиценцираног пружаоца, 57 пружалаца је пружало услугу (активни пружаоци). Разлози непружања услуге за четири пружаоца су: недостатак финансијских средстава код три пружаоца и реновирање простора дневног боравка код једног пружаоца.

У току 2021. године 52 или 90% пружалаца је услугу пружало у континуитету током целе године. Два пружаоца су пружала услугу 11 месеци. Остала три пружаоца која су пружала услугу 8 месеци и мање, као главни разлог због којег нису пружали услугу наводе мере заштите од вируса корона.

Од 61 пружалаца услуге са важећом лиценцом у 2021. години 34 или 55,7% припада јавном, а 27 или 44,3% општем сектору: локална самоуправа се јавља као оснивач 31 пружаоца, удружења грађана 27, а два пружаоца су установе које је основала покрајина и један пружалац је установа коју је основала република.

У 2021. години ЛПЛУ дневни боравак су запошљавали укупно 717 радника, а на дан 31.12.2021. године 702 радника. Број запослених прати пораст броја пружалаца услуге (Табела 3-19). У 2021. години од укупног броја пружалаца, четири пружаоца су прекинула пружање услуге што се одразило и на број запослених. Од укупног броја запослених највећи удео је сарадника и износи 38,9%, а удео стручних радника износи 28,6% (Табела 3-20).

Табела 3-19 Запослени ЛПЛУ дневни боравак, 2016 – 2021.

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Број запослених у току године	260	332	768	820	829	717
Број запослених 31.12.	208	256	698	773	750	702

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ

Табела 3-20 Структура ангажованих радника ЛПЛУ дневни боравак, на дан 31.12.

Структура ангажованих радника на дан 31.12.	Број радника
Руководиоци	37
Руководиоци који обављају послове руководиоца и стручног радника	12
Стручни радници	201
Сарадници	273
Административно-финансијско и техничко особље	114
Стручни сарадници	65
Укупно	702

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ

Распрострањеност услуге

Услуга дневни боравак за ОСИ присутна је у свим регионима, осим у региону Косова и Метохије. У 2021. години, услуга је најраспрострањенија у Региону Београда (у 10 од укупно 17 општина или 58,8%). Најмања распрострањеност услуге је забележена у региону Јужне и Источне Србије (услуга се пружала у 12 од укупно 47 општина, или 25,5%).

Табела 3-21 Региони и општине које су успоставиле услугу дневног боравака за ОСИ, 2021.

	Укупан број општина	Број општина са услугом	Удео општина са услугом
Регион Београд	17	10	58,8%
Регион Војводине	45	14	31,1%
Регион Јужне и Источне Србије	47	12	25,5%
Регион Шумадије и Западне Србије	52	15	28,8%

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ

Дневни боравак за ОСИ присутан је у 22 области РС, а у чак четири области услуга дневног боравака за ОСИ није успостављена ни у једној општини.

Табела 3-22 ЛПЛУ дневни боравак за ОСИ по областима РС, 2021.

Област РС	Број пружалаца у области	Област РС	Број пружалаца у области
Београд	11	Нишавска	1
Борска	1	Пиротска	1
Браничевска	1	Подунавска	3
Зајечарска	0	Поморавска	0
Западнобачка	3	Пчињска	1
Златиборска	2	Расинска	5
Јабланичка	2	Рашка	1

Јужнобанатска	2	Севернобанатска	1
Јужнобачка	6	Севернобачка	2
Колубарска	1	Средњобанатска	0
Косово и Метохија	0	Сремска	1
Мачванска	5	Топличка	2
Моравичка	3	Шумадијска	2
		Укупно	57

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ

У 2021. години услуга дневног боравака за ОСИ се пружала у 51 општини у Србији. Број општина у РС (без АП Косово) у којима се пружала услуга у петогодишњем периоду у просеку износи 46,4. Највећи број општина у којима је пружана услуга дневног боравака за ОСИ је био у 2020. години када је ова услуга пружана у 55 општина.

Табела 3-23 Општине у РС у којима се пружала услуга дневног боравака за ОСИ, 2017 – 2021.

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Број општина	26	48	52	55	51

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ

Доступност услуга

Просечна стопа обухвата услугом дневни боравак за особе са инвалидитетом у периоду 2016 – 2022. године је 18,2. У 2021. години, услуга је најдоступнија младима, чија стопа обухвата износи 57,9, затим одраслом становништву са стопом обухвата 26,8 и деци са 21,8. Најмања стопа обухвата је старијих особа (преко 65 година старости) и износи 2,13 (Табела 3-24).

Табела 3-24 Стопа обухвата становништва услугом дневни боравак за ОСИ, 2016 – 2021., %

Врста услуге	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Аритметичка средина
Дневни боравак за ОСИ	8,2	8,1	22,4	23,9	23,4	23,4	18,2%

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ

Општине у РС са највишом стопом обухвата су: Ивањица, Александровац, Србобран, Варварин и Брус, међу општинама са ниском стопом обухвата су Ниш, Врање и Крагујевац, а најнижа стопа обухвата у 2021. години измерена је у Новом Саду⁴⁹ (Табела 3-25).

⁴⁹ У анализи обухвата становништва услугом Дневни боравак за ОСИ узете су само општине у којима се пружа услуга Дневног боравака.

Табела 3-25 Општине са највишом и најнижом стопом обухвата услугом ДБ у 2021. години

Општина	Стопа обухвата	Општина	Стопа обухвата
Ивањица	149,9	Ниш	23,4
Александровац	138,6	Врање	19,2
Србобран	132,1	Крагујевац	12,6
Варварин	122,6	Нови Сад	7,9
Брус	106,9		

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ

Корисници

У 2021. години услугу дневног боравка за ОСИ користило је укупно 1.593 корисника. У периоду 2016 – 2021. године број корисника је порастао за 174,2%. Одрасли корисници (26 - 64 година) су најзаступљенији са 60,9%, а потом млади са 20,9%. Најмање, односно 1,9% је старијих корисника. У односу на пол, у 2021. години заступљеније су особе мушког пола са 59,8%.

Табела 3-26 Корисници услуге дневни боравак за ОСИ, 2016 - 2021.

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
0 - 5 година	8	5	14	11	16	9
6 - 14 година	90	95	195	202	168	153
15 - 17 година	46	32	84	97	95	97
18 - 25 година	137	146	393	393	372	333
26 - 64 године	278	294	843	917	926	970
65 - 79 година	7	12	15	17	29	18
80 + година	15	10	21	26	7	13
Укупно	581	594	1565	1663	1613	1593

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ

У току 2021. године, евидентирано је укупно 55 прекида коришћења услуге. Од укупног броја корисника који су прекинули коришћење услуге у 32,7% случајева разлог прекида је раскид уговора на захтев корисника. У 27,3% случајева разлог прекида је била смрт корисника. У периоду од 2016 - 2018. године 40,2% корисника је користио услугу од једне до пет година. У периоду 2019 - 2021. године тренд се мења и највише или 36,9% корисника услугу дневног боравка користи између пет и десет година (Табела 3-27).

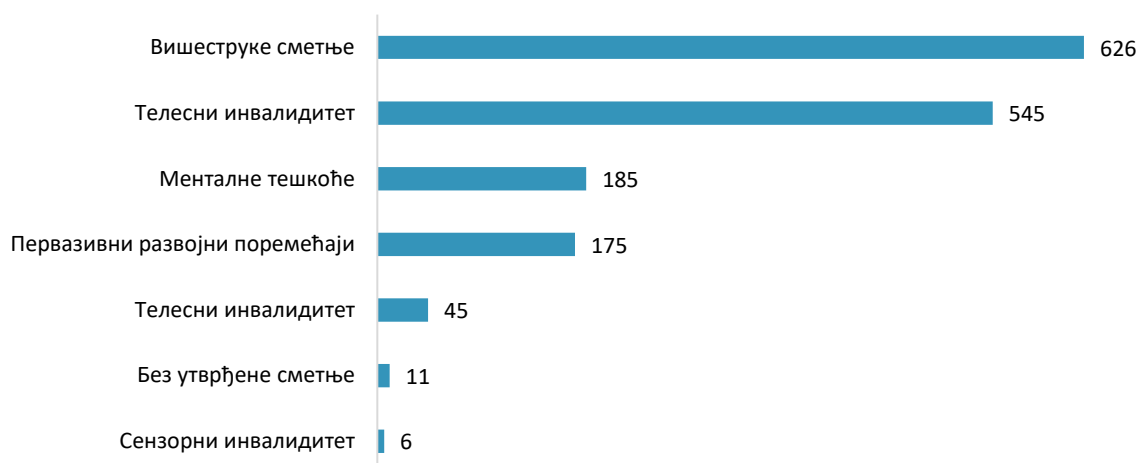
Табела 3-27 Корисници дневног боравка за ОСИ у току године према дужини коришћења услуге, 2016 – 2021., %

Дужина коришћења услуге	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
До годину дана	12,9	9,9	10,5	8,1	5,1	6,3
Од годину до пет година	47,0	38,0	36,2	33,8	32,2	22,0
Од пет до десет година	31,8	40,2	30,7	37,2	36,3	37,3
Више од десет година	8,3	11,9	22,5	20,9	26,3	34,4

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ

Корисници са вишеструким сметњама су у 2021. години најзаступљенији у укупном броју корисника дневног боравка са 39,3%, потом корисници са интелектуалним сметњама са 34,2%. Удео корисника без утврђене сметње или инвалидитета у 2021. години износи 0,7% (Графикон 3-4).

Графикон 3-4 Корисници дневног боравка за ОСИ према врсти инвалидитета, 2021., %

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ

Удео корисника са процењеним првим степеном подршке у укупном броју корисника у 2021. години износи 42,9%. Најмање је корисника са четвртим степеном подршке са удеоом од 5,6%, док је удео корисника без процењеног степена подршке 0,1%.

Табела 3-28 Корисници према процењеном степену подршке и старости, 2021.

Степен подршке	Деца	Пунолетни	Укупно
1. степен подршке	161	522	683
2. степен подршке	56	465	521
3. степен подршке	24	274	298
4. степен подршке	18	72	90
Без (процењеног) степена подршке	0	1	1
Укупно	259	1334	1593

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ

У 2021. години укупно 259 деце користило је услуге дневног боравка за ОСИ. Од укупног броја деце, 22,0% деце основношколског узраста и 18,1% деце средњошколског узраста није укључено у образовни систем. 26,3% деце је похађало специјалну основну школу, док је специјалну средњу школу похађало 12% деце.

Табела 3-29 Деца корисници услуге дневни боравак за ОСИ према образовном статусу, 2021.

Образовни статус	Број деце
Не похађа предшколску установу, а предшколског је узраста	1
Похађа предшколску установу	17
Не похађа основну школу, а основношколског је узраста	57

Редовна основна школа	28
Специјална основна школа	68
Не похађа средњу школу, а средњошколског је узраста	47
Редовна средња школа	3
Специјална средња школа	31
Школа за основно образовање одраслих	0
Завшили школовање	7
Нема података	0
Укупно	259

Извор: Годишњи извештај о раду ЛПЛУ

Пунолетних корисника услуге у 2021. години је 1.303. Највећи број корисника, односно 36,6% чине корисници којима је одузета радна способност, а 33,2% је незапослено. За 22,1% корисника није било података о радном статусу. Корисника пензије је 5,5%, а 2,6% корисника је запослено.

Дневни боравак за младе у сукобу законом, породицом, школом и заједницом

Основни налази о пружању услуге у 2021. години

- Услугу дневни боравак за младе у сукобу законом, породицом, школом и заједницом у 2021. години је пружало укупно два лиценцирана пружаоца услуга.
- Један пружалац припада општем сектору и основан је од стране локалне самоуправе, док други пружалац припада јавном сектору и основан је од стране удружења грађана. Оба пружаоца имају ограничену лиценцу на пет година.
- Услуга се пружа у две општине у Србији, у Крагујевцу и Бору.
- Обухват деце и младих услугом дневног боравака за младе у сукобу законом, породицом, школом у Крагујевцу износи 226,2, док је Бору обухват ове категорије становништва 472,6.
- У 2021. години услугу је користило укупно 152 корисника, 134 деце и 18 младих. Удео корисника узраста од 6-14 година износи 25,0%, удео деце од 15-17 година је 63,2%, а удео младих узраста 18-25 година 11,8%. Заступљеније су особе мушког пола са уделом од 57,9%.
- Према породичном статусу 54,5% корисника живи у потпуним породицама (са оба родитеља). Из једнородитељских породица укупан удео корисника износи 27,6%, из проширених породица (оба родитеља и други сродници) 10,4%, док је 7,5% било из сродничких породица (дете живи са сродницима старатељима).
- Изузев троје деце, сва остала су укључена у образовни систем.
- 87,5% корисника услугу је користио до годину дана, док је 12,5% корисника ову услугу користило од једне до пет година.

Дневни боравак за одрасле и старије којима је потребна дневна нега и надзор

Основни налази о пружању услуге у 2021. години

- Услугу дневни боравак намењен одраслима и старијима којима је потребна дневна нега и надзор у 2021. години је пружао један лиценцирани пружалац који припада општем сектору, основан од стране удружења грађана.
- Пружалац има ограничену лиценцу на пет година.
- Услуга се пружа у једној општини у Србији и то у Београду, на општини Звездара.
- У 2021. години услугу је користило укупно шест корисника од којих два одрасла (26 - 64 година) и четири старија корисника (65 и више година).

Свратиште

Услуга свратиште доступна је деци, младим, одраслим и старијим лицима који живе или раде на улици и добровољно затраже или пристану на услугу⁵⁰. Сврха услуге свратиште је пружање привремених или повремених интервенција и задовољавање тренутних потреба корисника, као и посредовање у обезбеђивању доступности других услуга у заједници⁵¹.

Основни налази о пружању услуге у 2021. години

- У 2021. години сва три лиценцирана пружаоца услуге свратиште су пружали услугу у току године. Један пружалац из јавног сектора основан је од стране локалне самоуправе, док су два из општег сектора основана од стране једног удружења грађана.
- Два од три пружаоца имају важећу лиценцу на шест година.
- Услуга се пружа само у региону Београда, у општинама Нови Београд и Звездара.
- У 2021. години услугу је користило укупно 405 деце.
- Полна структура је уравнотежена – 49,6% дечака и 50,4% девојчица.

Основни подаци о лиценцираним пружаоцима услуге

У 2021. години услугу свратишта пружала су укупно три лиценцирана пружаоца. Сви пружаоци су лиценцирани за корисничку групу деце и младих: по један пружалац у 2015., 2017. и у 2019. години. Два од три пружаоца су из општег сектора, а оснивач су удружења грађана.

У периоду 2016 - 2021. године у структури запослених доминирају стручни радници са просечно 76,3%. Два од три пружаоца имају важећу лиценцу на шест година. Један

⁵⁰ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 77

⁵¹ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 78

пружалац из општег сектора не задовољава посебни минимални стандард у погледу броја запослених, односно нема најмање једног сарадника.⁵²

Табела 3-30 Запослени и ангажовани радници ЛПЛУ свратиште, 2016 – 2021.

Свратиште	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Број запослених у току године	22	34	34	103	75	67
Број запослених, 31.12.	22	34	34	83	61	66
Руководиоци, 31.12.	2	2	2	5	3	3
Стручни радници, 31.12.	17	32	32	60	38	38
Сарадници, 31.12.	0	0	0	8	20	7
Остало особље, 31.12.	3	0	0	10	0	18

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Распрострањеност, доступност и корисници услуге

У 2021. години лиценцирани пружаоци услуге свратишта пружају услугу само у региону Београда у две општине. Просечна стопа обухвата становништва услугом свратиште у 2021. години је 5,9 што је на нивоу шестогодишњег просека који износи 5,2. Сва три пружаоца су услугу пружали континуирано током 2021. године. Важећим Правилником⁵³ није предвиђен минимални стандард у погледу радног времена, односно минималног броја сати пружања услуге у недељи, али увид у појединачне извештаје пружалаца показује да један пружалац услугу пружа пет дана у недељи у распону од 12 до 23 сата, а преостала два пружаоца свих седам дана у недељи у трајању од 9 до 12 сати.

У току 2021. године услугу свратиште је користило укупно 405 деце, а на дан 31.12.2021. године 310 деце. У периоду 2016 – 2021. године број корисника је порастао за 37,3%.

Табела 3-31 Корисници услуге свратиште у току године према узрасту, 2016 - 2021.

Корисници према узрасту у току године	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
0 - 5 година	0	81	59	6	11	16
6 - 14 година	295	275	310	307	389	389
15 - 17 година	0	0	0	3	9	0
18 – 25 година	0	0	0	0	0	0
Укупно	295	356	369	316	409	405

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

У шестогодишњем периоду деца су једина узрасна група корисника, доминантно старости од шест до 14 година са просечним уделом од 91,6%. Удео девојчица у 2021. години износи 50,4% што је нешто ниже од петогодишњег просека који износи 53,2%.

⁵² Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 81

⁵³ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019)

У 2021. години 11,1% деце није укључено у образовни систем, односно не похађа основну школу, а основношколског је узраста, што је на нивоу шестогодишњег просека који износи 12,8%. Међу децом која су укључена у образовни систем у 2021. години 42,5% похађа школу за основно образовање одраслих, а 41% похађа редовну основну школу.

УСЛУГЕ СМЕШТАЈА

У 2021. години у оквиру услуга смештаја које су пружали лиценцирани пружаоци услуга у локалној заједници пружале су се услуге смештаја у прихватилиште и предах смештаја.

Прихватилиште

Према Закону о социјалној заштити⁵⁴ смештајем у прихватилиште кориснику се обезбеђује краткотрајан смештај и осигурава безбедност, изналажење одрживих решења за кризне ситуације, задовољење основних потреба и приступ другим услугама. Сврха смештаја у прихватилиште је задовољавање основних потреба појединца или породице којима је потребно неодложно осигурати безбедност у кризним ситуацијама.⁵⁵

Услуге смештаја у прихватилиште пружају се најдуже у трајању до шест месеци⁵⁶:

- деци, младима и одраслим жртвама насиља у породици, злостављања или занемаривања;
- деци, младима и одраслим жртвама трговине људима;
- деци и младима који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама, којима је потребан привремени смештај и процена потреба ради упућивања на коришћење других услуга;
- одраслим и старим лицима у кризним ситуацијама, бескућницима и просјацима.

Услугу смештаја у прихватилиште обезбеђује јединица локалне самоуправе, осим у случајевима посебно предвиђеним Законом о социјалној заштити.

Табела 3-32 ЛПЛУ прихватилиште према подврстама, 2016 – 2021.

ЛПЛУ прихватилишта у РС	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Укупан број свих ЛПЛУ прихватилиште	8	8	9	12	15	15
ЛПЛУ прихватилиште за децу и младима	1	1	1	2	3	3
ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије	3	3	4	5	6	6
ЛПЛУ прихватилиште за жртве насиља	4	4	4	5	6	6

Извор: МИНРЗС, Извештаји ЛПЛУ Прихватилиште

⁵⁴ Члан 55. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

⁵⁵ Члан 26. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите (Службени гласник РС, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019)

⁵⁶ Члан 25. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите (Службени гласник РС, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019)

Основни налази о пружању услуге у 2021. години

- У 2021. години 15 пружалаца услуге прихватилиште је имало лиценцу за рад: три прихватилишта за децу и младе, шест прихватилишта за одрасле и старије и шест прихватилишта за жртве насиља. До краја 2021. године није лиценцирано ниједно прихватилиште за жртве трговине људима.
- Од укупно 15 лиценцираних пружалаца, у 2021. години услугу је пружало укупно 14 пружалаца: три пружалаца смештај за децу и младе, пет пружалаца за одрасле и старије и шест пружалаца за жртве насиља.
- Услуге су се пружале у 14 општина у Србији: у три општине услуге прихватилишта за децу и младе, у пет општина услуге прихватилишта за одрасле и старије и у шест општина услуге прихватилишта за жртве насиља.
- Општа стопа обухвата услугом прихватилиште за децу и младе у РС износи 7,5, услугом прихватилиште за одрасле и старије 4,7, а услугом прихватилиште за жртве насиља 4,7.
- Услуге је користило укупно 894 корисника у току године: 133 деце и младих је користило услуге приватилишта за децу и младе, 441 корисник услуге прихватилишта за одрасле и старије и 320 корисника услугу прихватилиште за жртве насиља.
- Услугу прихватилишта за децу и младе у 2021. години су користила деца и млади од којих је: 62,4% у прихватилиште дошло из биолошке породице, 21,8% из хранитељске породице, а 10,5% из сродничке породице. Остала деца и млади у прихватилиште долазе из установа за смештај у систему социјалне заштите, здравствених установа а, једно дете је пре смештаја у прихватилиште живело на улици. По изласку из прихватилишта, 44,2% се вратило у биолошку породицу, на породични смештај је упућено 16,3%, а 25% у установу за смештај. 39,1% деце и младих користило је услугу до месец дана, а 31,6% дуже од шест месеци користило.
- Услугу прихватилишта за одрасле и старије у 2021. години користило је 57,1% одраслих, 39,2% старијих и 3,6% деце и младих. Пунолетни корисници у 29,8% случајева долазе из здравствене установе, 24,7% из биолошке породице, а 21,4% корисника чине бескућници, односно људи који живе на улици. 46,5% корисника је боравило дуже од 6 месеци.
- Услуге прихватилишта за жртве насиља у 2021. години је користило укупно 320 корисника: 160 жена и 160 деце. На дан 31.12.2021. године било је укупно 69 корисника, односно жена и деце. 56,9% жена на смештај долази из примарне породице, а 69,9% након изласка наставља живот самостално или са децом. 19,4% жена је услугу користило дуже од шест месеци.

Прихватилиште за децу и младе

Прихватилиште за децу и младе намењено је деци и младима који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама, којима је потребан привремени смештај и процена потреба ради упућивања на коришћење других услуга и пружа се најдуже шест месеци у континуитету.⁵⁷

Основни подаци о лиценцираним пружаоцима услуге

Лиценцу за пружање услуге прихватилиште за децу и младе у 2021. години имало је три пружаоца. Сва три пружаоца пружају услугу у континуитету, односно активни су у периоду од издавања лиценце до краја 2021. године и у току 2021. године су пружали услугу свих 12 месеци (Табела 3-33).

Сва три пружаоца услуге у 2021. години имају ограничену лиценцу на пет година, из јавног су сектора, односно оснивач им је град⁵⁸ на чијој територији се налази објект прихватилишта.

Табела 3-33 ЛПЛУ прихватилиште за децу и младе, 2016 – 2021.

Прихватилишта за децу и младе	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Број лиценцираних пружалаца	1	1	1	2	3	3

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватилиште за децу и младе

Укупан број запослених у 2021. години је 70, док је на дан 31.12.2021. године било 68 запослених (Табела 3-34). Од укупног броја запослених на крају године, стручни радници чине половину, односно 48,5% запослених, а најзаступљенији су и у шестогодишњем периоду где у просеку чине 58,8% свих запослених радника.

Табела 3-34 Запослени радници у прихватилиштима за децу и младе, 2016 – 2021.

Прихватилишта за децу и младе	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Запослени у току године	6	5	6	73	75	70
Запослени на дан 31.12.	6	5	6	55	65	68

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватилиште за децу и младе

Распрострањеност, доступност и корисници услуге

Лиценцирани пружаоци услуге прихватилиште за децу и младе имају објекте у Београду на општини Звездара, у Нишу и у Крагујевцу (три области: Београдска, Нишавска и Шумадијска). С обзиром на концепт услуге и чињеницу да корисници услуга долазе са целе територије Републике Србије, доступност услуге се приказује на нивоу територије целе РС и стопа обухвата деце и младих износи 7,54.

Укупан број корисника услуге прихватилишта за децу и младе у 2021. години је 133, док је на дан 31.12.2021. године било 27 корисника. Број корисника расте у складу са

⁵⁷ Члан 25. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите (Службени гласник РС, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019)

⁵⁸ Град Београд, Град Крагујевац и Град Ниш.

повећањем броја пружалаца. У 2021. години укупан број корисника је већи за 343,3% у односу на 2016. годину. У 2021. години 53,4% корисника је узраста од шест до четрнаест година (Табела 3-35).

Табела 3-35 Корисници услуге прихватилиште за децу и младе, 2016 – 2021.

Старост корисника	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
0 - 2	0	0	1	0	0	0
3 - 5	2	0	0	2	1	2
6 - 14	13	16	12	164	88	71
15 - 17	15	8	9	162	76	57
18 - 25	0	4	2	1	1	1
Укупно	30	28	24	329	166	133

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватилиште за децу и младе

Полна структура корисника у 2021. години је уједначена и такав однос видљив је и у шестогодишњем просеку. Највеће одступање од просека забележено је у 2019. години када је било 65% корисника мушког пола у односу на 35% корисника женског пола (Табела 3-36).

Табела 3-36 Корисници услуге прихватилиште за децу и младе према полу, 2016 – 2021., %

Пол корисника	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Аритметичка средина
Мушки	46,7	46,4	54,2	65,0	47,0	49,6	51,5
Женски	53,3	53,6	45,8	35,0	53,0	50,4	48,5

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватилиште за децу и младе

Од укупног броја деце и младих у току 2021. године, 62,4% је у прихватилиште дошло из биолошке породице, 21,8% из хранитељске породице, а 10,5% из сродничке породице. Међу осталим корисницима, укупно четворо деце и младих је пре доласка у прихватилиште живело у установама за смештај у систему социјалне заштите, а двоје је боравило у здравственим установама. Једно дете је пре смештаја у прихватилиште живело на улици.

Сва деца и млади су на коришћење услуге у 2021. години упућени од стране центра за социјални рад, док шестогодишњи просек износи 99% корисника.

У 2021. години од укупно 107 корисника којима је прекинут смештај, за 97,2% корисника је прекид смештаја био планиран у складу са планом заштите. Таква врста прекида доминантна је и у шестогодишњем периоду са нешто мањим просечним уделом од 81,8%. Од укупног броја корисника којима је планиран прекид смештаја, у 2021. години 44,2% вратило се у биолошку породицу, док је на породични смештај упућено 16,3%. Значајно је висок удео корисника који су и у 2021. години из прихватилишта отишли у установу за смештај и износи 25%, док је просечни удео у шестогодишњем периоду 26,5% (Табела 3-37 и 3-38).

Табела 3-37 Корисници према разлозима прекида коришћења смештаја, 2016 – 2021., %

Разлози прекида коришћења услуге	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Планирано	96,7	84,0	77,8	39,0	96,1	97,2
Самоиницијативно (на захтев корисника или старатеља)	6,7	16,0	22,2	0,0	0,8	2,8
Нешто друго	0,0	0,0	0,0	61,0	3,9	0,0
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватилиште за децу и младе

Табела 3-38 Корисници према облику заштите након планираног престанка смештаја, 2016 – 2021., %

Облик заштите након престанка смештаја	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Повратак у биолошку породицу	7,1	33,3	35,7	55,0	48,0	44,2
Смештај у сродничку породицу	0,0	14,3	21,4	8,1	8,9	4,8
Усвојитељска породица	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Породични смештај	57,1	14,3	7,1	7,2	14,6	16,3
Дом за смештај корисника у систему СЗ	17,9	38,1	21,4	28,8	27,6	25,0
Становање уз подршку	14,3	0,0	7,1	0,0	0,0	1,0
Самосталан живот	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0
Нешто друго	3,6	0,0	7,1	0,0	0,8	8,7
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватилиште за децу и младе

У складу са стандардима смештај у прихватилишту може да траје најдуже шест месеци. Међутим, у 2021. години услугу је дуже од шест месеци користило 31,6% од укупног броја деце и младих. Удео корисника који су услугу користили услугу до месец дана износи 39,1% корисника, што је на нивоу шестогодишњег просека од 43,9%. (Табела 3-39).

Табела 3-39 Корисници према дужини боравка, 2016 – 2021., %

Дужина боравка	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
До месец дана	46,7	46,4	25,0	70,2	36,1	39,1
Од 1 до 3 месеца	33,3	14,3	45,8	11,9	12,0	12,8
Од 3 до 6 месеци	6,7	32,1	1,5	13,7	22,3	16,5
6 и више месеци	13,3	7,1	16,7	4,3	29,5	31,6
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватилиште за децу и младе

54,1% корисника који су у току 2021. године користили услуге ЛПЛУ прихватилишта за децу и младе нема установљене сметње у развоју, односно инвалидитет. Међу корисницима којима су сметње установљене, менталне тешкоће има 50,8% корисника,

27,9% интелектуалне тешкоће, 19,7% вишеструке сметње, а 1,6% корисника сметње из аутистичног спектра.

У току 2021. године за 22,6% укупног броја корисника није процењен степен подршке. У односу на 103 корисника за које је процењен степен подршке, 76,7% корисника припада групи трећег степена подршке, 11,7% корисника четвртог степену, 9,7% другом степену, док је удео корисника за које је процењен први степен подршке најнижи и износи 1,9%.

Неповољни су налази да у 2021. години од укупног броја деце и младих, 12% деце средњошколског узраста не похађа средњу школу, а 9,8% деце основношколског узраста није укључено у образовни систем. 3% деце који су предшколског узраста не иде у вртић. Међу децом која су укључена у образовни систем, 43,6% деце је похађало редовну основну школу, 8,3% специјалну основну школу, 18,8% редовну средњу школу, док у специјалну средњу школу иду два корисника.

Прихватилиште за одрасле и старије

Прихватилиште за одрасле и старије намењено је одраслим и старијим лицима у кризним ситуацијама, бескућницима и просјацима како би се задовољиле основне животне потребе и осигурала безбедност у кризним ситуацијама.

Основни подаци о лиценцираним пружаоцима услуге

У 2021. години укупан број лиценцираних прихватилишта за одрасле и старије је шест. Оснивач сва четири пружаоца из јавног сектора су локалне самоуправе, док су оснивачи два пружаоца из општег сектора удружења грађана. Два од укупно шест лиценцираних пружалаца услуге прихватилиште за одрасле и старије има лиценцу на шест година.

Од укупно шест лиценцираних пружалаца услуге прихватилиште за одрасле и старије, пет пружалаца је активно пружало услугу у току 2021. године током читаве године, односно 12 месеци. Један лиценцирани пружалац није пружао услугу због недостатка средстава за финансирање услуге (Табела 3-40).

Табела 3-40 ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије, 2016 – 2021.

Прихватилишта за одрасле и старије	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Број лиценцираних пружалаца	3	3	4	5	6	6

Извор: МИНРЗС, Извештаји ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије

Укупан број запослених у 2021. години у свим лиценцираним прихватилиштима за одрасле и старије је 126, док је на дан 31.12.2021. године било 108 запослених. Од укупног броја запослених на крају године, сарадници чине највећи део, односно 44,4%. (Табела 3-41).

Табела 3-41 Запослени радници у ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије, 2016 – 2021.

Прихватилиште за одрасле и старије	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Запослени у току године	69	76	108	122	124	126
Запослени на дан 31.12.	67	69	86	104	105	108

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије

Распрострањеност, доступност и корисници услуге

Прихватилишта која су пружала услугу у 2021. години имају објекте у пет општина: Новом Саду, Београду, Смедереву, Врању и Крагујевцу, што значи да је услуга присутна у пет области (Јужнобачкој, Београдској, Подунавској, Пчињској и Шумадијској). Стопа обухвата одраслих и старијих становника РС овом услугом у 2021. години износи 4,7.

Укупан број корисника ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије у 2021. години је 441, док је на дан 31.12.2021. године било 178 корисника. Посматрајући шестогодишњи период, највећи број корисника забележен је у 2019. години. Након тога долази до смањења броја корисника: за 42,9% мање у 2020. години, него у 2019. години. Промена у броју корисника посебно је видљива у 2020. години и може се повезати са последицама промене динамике рада, пријема корисника и мера које су биле предузете услед епидемије изазване корона вирусом.

У старосној структури корисника прихватилишта за смештај одраслих и старијих лица смештених у току 2021. године највећи је удео одраслих корисника са 57,1%, док је удео старијих 39,2% и такви подаци су у складу са шестогодишњим просеком. Удео деце и младих који су у 2021. години боравили у прихватилишту за одрасле и старије износи 3,6%, док је шестогодишњи просек 2% (Табела 3-42).

Табела 3-42 Корисници ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије према старости, 2016 – 2021.

Старосна структура корисника	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
0 - 2	0	0	0	1	0	0
3 - 5	0	0	0	0	0	0
6 - 14	0	0	2	2	0	12
15 - 17	0	0	1	0	0	0
18 - 25	9	8	7	12	5	4
26 - 64	326	320	309	365	217	252
65 - 79	194	212	214	246	149	131
80 +	65	50	40	70	26	42
Укупно	594	590	573	696	397	441

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије

У односу на полну структуру корисника у 2021. години, већи је удео мушкараца са 62,6%, што је на нивоу шестогодишњег просека (Табела 3-43).

Табела 3-43 Корисници ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије према полу, 2016 – 2021. године, %

Пол корисника	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Аритметичка средина
Мушки	59,4	63,9	61,8	59,5	61,2	62,6	61,4
Женски	40,6	36,1	38,2	40,5	38,8	37,4	38,6

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије

Пунолетни корисници у 29,8% случајева долазе из здравствене установе, 24,7% долази из биолошке породице, док 21,4% корисника чине бескућници, односно људи који живе на улици. Удео корисника који је на коришћење услуге у 2021. години упућен преко центра за социјални рад је 98%. Остали корисници су упућени од стране полиције или су смештај затражили самоиницијативно.

У 2021. години од 236 корисника којима је прекинут смештај, за 51,3% смештај је прекинут у складу са планом заштите. Прихватилиште је самоиницијативно напустило 33,5% корисника, а 14% корисника је преминуло. Од укупног броја корисника који су планирано напустили смештај, 73,7% корисника је након прихватилишта почело да користи домски смештај, што је највише у шестогодишњем периоду. У примарну породицу се вратило 12,4% (Табела 3-44 и Табела 3-45).

Табела 3-44 Корисници према разлозима прекида коришћења услуге, 2016 – 2021., %

Разлози прекида коришћења услуге	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Планирано	46,1	52,5	57,5	43,0	38,6	51,3
Самоиницијативно (на захтев корисника или старатеља)	28,4	25,7	21,4	26,1	35,5	33,5
Смрт корисника	22,2	16,1	15,6	23,8	25,0	14,0
Нешто друго	3,3	5,7	5,5	7,1	0,9	1,3
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије

Табела 3-45 Корисници према облику заштите након планираног престанка смештаја, 2016 – 2021., %

Облик заштите након престанка смештаја	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Повратак у примарну породицу	10,5	4,8	5,5	10,4	12,5	12,4
Смештај у сродничку породицу	3,7	0,0	0,0	5,7	1,1	3,3
Породични смештај	0,5	0,9	0,5	2,6	6,8	0,8
Дом за смештај корисника у систему СЗ	62,6	64,1	48,5	59,6	48,9	73,6
Самосталан живот	11,4	24,7	42,5	18,7	23,9	9,1
Нешто друго	11,4	5,6	3,0	3,1	6,8	0,8
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије

Иако је стандардима дефинисано да боравак корисника у прихватилиштима не може да буде дужи од шест месеци, у 2021. години 46,5% корисника је боравило дуже од шест месеци. Просечан удео тих корисника у шестогодишњем периоду је 38,1% и сваке године доминира (Табела 3-46).

Табела 3-46 Корисници према дужини боравка у прихватиљистима за одрасле и старије, 2016 – 2021., %

Дужина боравка	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
До месец дана	26,9	28,8	23,1	23,9	13,4	21,3
Од 1 до 3 месеца	23,9	21,2	25,3	19,8	13,4	16,3
Од 3 до 6 месеци	20,5	15,4	24,2	26,7	11,1	15,9
6 и више месеци	28,6	34,6	27,3	29,6	62,2	46,5
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватиљисте за одрасле и старије

У 2021. години 66,2% корисника нема установљен инвалидитет. Од укупног броја корисника са инвалидитетом, 55,7% има менталне тешкоће, 20,1% телесни инвалидитет, док је удео корисника са другим врстама инвалидитета знатно мањи: вишеструки 13,4%, сензорни 5,4% и интелектуални 5,4%. Од укупног броја корисника у току 2021. године за 97,3% корисника је процењен степен подршке. У укупном броју корисника за које је процењен степен подршке, за 30,5% корисника је процењен трећи степен подршке, за 27,5% четврти, а корисници са процењеним првим и другим степеном подршке чине 22,6%, односно 19,3%.

Од укупног броја одраслих корисника у току године, 72,2% је незапослено, 17,5% су пензионери, удео корисника којима је одузета радна способност износи 9,5%, а мање од 1% је запослено. Удео старијих корисника пензионера је 52%, а старијих корисника који нису остварили право па пензију 48%.

Прихватиљисте за жртве насиља

Прихватиљисте за жртве насиља намењено је свим жртвама насиља у породици, злостављања или занемаривања како би им се обезбедио смештај и осигурала безбедност, изналагање одрживих решења за кризну ситуације, задовољиле основне потребе и омогућио приступ другим услугама.

Основни подаци о лиценцираним пружаоцима услуге

У 2021. години услугу смештаја у прихватиљисте за жртве насиља пружало је шест лиценцираних пружалаца услуга. Свих шест пружалаца је активно пружало услугу у току 2021. године током свих 12 месеци (Табела 3-47). Пет пружалаца су из јавног сектора чији је оснивач јединица локалне самоуправе, док је удружење грађана оснивач једног прихватиљиста који припада општем сектору. Од укупно шест пружалаца који имају лиценце за пружање услуге у 2021. години, два пружаоца имају лиценцу на шест година.

Табела 3-47 ЛПЛУ прихватиштите за жртве насиља, 2016 – 2021.

Прихватиштите за жртве насиља	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Број лиценцираних пружалаца	4	4	4	5	6	6
Број лиценцираних пружалаца који су активно пружали услугу	4	3	4	5	6	6

Извор: МИНРЗС, Извештаји ЛПЛУ прихватиштите за жртве насиља

Укупан број запослених у току 2021. године у прихватиштим за жртве насиља био је 62, док је на дан 31.12.2021. године било 52 запослена (Табела 3-48). У односу на укупан број запослених на крају године, највећи број чине стручни радници са уделом од 44,2%. Удео запослених који искључиво руководе услугом је 1,9%, док је удео руководиоца који обављају и послове стручног радника 11,5%. Удео сарадника је 30,8%, док је удео административно – финансијског и техничког особља 11,5%.

Табела 3-48 Запослени радници у прихватиштим за жртве насиља, 2016 – 2021.

Прихватиштите за жртве насиља	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Запослени у току године	40	29	39	44	56	62
Запослени на дан 31.12.	36	26	38	43	53	52

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватиштите за жртве насиља

Распрострањеност, доступност и корисници услуге

Лиценцирана прихватиштите за жртве насиља која су пружала услугу у 2021. години имају седишта у шест општина: Панчеву, Крагујевцу, Лесковцу, Врању, Нишу и граду Београду, на општини Врачар, односно у шест области, а корисници долазе из целе државе. Стопа обухвата становништва РС услугом прихватиштите за жртве насиља износи 4,68.

У 2021. години услуге смештаја у прихватиштим за жртве насиља је користило укупно 320 жена жртава насиља смештених самостално или са децом, а на дан 31.12.2021. године 69 корисника (Табела 3-49).

Табела 3-49 Корисници ЛПЛУ прихватиштите за жртве насиља према старости, 2016 – 2021.

Укупан број корисника у току године	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
0 - 2	0	30	55	33	46	43
3 - 5	88	30	39	46	27	56
6 - 14	72	45	69	58	50	54
15 - 17	15	6	11	9	6	7
18 - 25	27	26	34	26	25	33
26 - 64	132	79	126	110	97	115
65 - 79	8	3	7	9	8	12
80 +	2	1	0	0	0	0
Укупно	344	220	341	291	259	320

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватиштите за жртве насиља

Удео пунолетних жена је континуирано висок и у шестогодишњем просеку износи 99,6% (Табела 3-50). У 2021. години у прихватилиштима за жртве насиља боравиле су и две малолетне мајке.

Табела 3-50 Пунолетни корисници ЛПЛУ прихватилишта за жртве насиља према полу, 2016 – 2021., %

Пол корисника	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Аритметичка средина
Мушки	1,8	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,4
Женски	98,2	100,0	100,0	99,3	100,0	100,0	99,6

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватилиште за жртве насиља

У току 2021. године највећи број, односно 56,9% жена на смештај у прихватилиште долазе из примарне породице, а 78,1% од укупног броја жена је на коришћење услуге упућено од стране центра за социјални рад, што је на нивоу шестогодишњег просека који износи 80,8%. Удео жена које су у 2021. години самоиницијативно дошле у прихватилиште износи 11,6%, док је удео жена које су упућени од стране полицијске управе 10%. Подаци из 2021. године су такође на нивоу просека у периоду од 2016. године.

У току 2021. године смештај је прекинут за 150 деце и 155 жена. За 53,3% жена прекид је реализован у складу са планом заштите (Табеле 3-51).

Табела 3-51 Пунолетни корисници према разлозима прекида смештаја у прихватилишту за жртве насиља, 2016 – 2021., %

Разлози прекида коришћења услуге	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Планирано	53,8	45,2	58,9	63,2	50,5	53,5
Самоиницијативно (на захтев корисника или старатеља)	42,7	52,9	32,9	35,2	49,5	42,6
Смрт корисника	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Нешто друго	3,4	1,9	8,2	1,6	0,0	3,9
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватилиште за жртве насиља

Највећи број жена, односно 69,9% којима је у 2021. години планирано прекинут смештај након изласка из прихватилишта наставили су живот самостално, у сродничку породицу се вратило 9,6%, док је удео жена које су смештене у установу за смештај 3,6% (Табела 3-52).

Половина од укупног број корисника смештаја за жртве насиља, односно 47,8% у 2021. години је боравила у прихватилиштима до месец дана. Удео ових корисника је доминантан и шестогодишњем просеку. Удео корисника који су у 2021. години боравили у прихватилишту шест и више месеци износи 19,4% (Табела 3-52).

Табела 3-52 Корисници према дужини коришћења услуге прихватилиште за жртве насиља, 2016 – 2021., %

Дужина коришћења услуге	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
До месец дана	60,5	68,2	54,0	34,4	44,4	47,8
Од 1 до 3 месеца	17,7	20,5	24,6	22,3	22,0	16,3
Од 3 до 6 месеци	20,6	8,6	10,3	29,9	13,5	16,6
6 и више месеци	1,2	2,7	11,1	13,4	20,1	19,4
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: Извештаји ЛПЛУ прихватилиште за жртве насиља

У 2021. години 32 кориснице старости од 18 – 26 је незапослено, а само једна је запослена. Од укупно 115 жена старости 26 – 65 година 73% је незапослено, док је удео запослених 25,2%. Од укупно 12 корисница старијих од 65 година, девет су пензионерке, а три нису оствариле право на пензију.

Предах смештај

Предах смештајем обезбеђује се краткорочна и повремена нега деци и младима са сметњама у развоју и одраслим и старијим лицима са сметњама у функционисању; очување њихових постојећих потенцијала; унапређују се и развијају вештине самосталног живота; стварају могућности за укључивање у заједницу, као и за развијање, очување и унапређење снага породице⁵⁹.

Услуга предах смештаја пружа се најдуже 45 дана у току године и може трајати најдуже 20 дана у континуитету. Пружа се деци и младима са сметњама у развоју узраста од пет до 26 година живота и одраслим и старијим лицима са сметњама у функционисању, и то: са интелектуалним и менталним тешкоћама или тешкоћама у психичком функционисању и аутизмом; вишеструким сметњама у развоју, односно функционисању; сензорним и физичким инвалидитетом⁶⁰.

Сврха предах смештаја је краткорочни и повремени смештај који се обезбеђује као дневни, викенд или вишедневни смештај, чиме се пружа подршка кориснику и његовој породици у одржавању и побољшању квалитета живота с циљем останка детета, односно одраслог и старијег лица у породици.

⁵⁹ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019), члан 28

⁶⁰ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019), члан. 27

Основни налази о пружању услуге у 2021. години

- Лиценцу за пружање услуга предах смештаја имају три пружаоца услуге, и сва три имају ограничену лиценцу на пет година; један је стекао лиценцу 2019. године, а два⁶¹ у 2021. години.
- У 2021. години, као и у 2020. години, услугу је пружао само један пружалац. Пружалац је из јавног сектора, а оснивач је локална самоуправа. У структури запослених доминирају сарадници са уделом од 51,3%.
- Услуга се у 2021. години пружала само у Београду, у општини Савски Венац, за кориснике који долазе из 14, од укупно 17 београдских општина.
- Пружалац је услугу пружао у континуитету у 2021. години.
- Услугу предах смештаја користило је 142 корисника у току 2021. године. Удео одраслих корисника износи 54,2%, младих 27,5%, а најмање или 18,3% је било деце. 59,2% корисника је мушког пола.
- У 2021. години 95,1% корисника је прекинуло коришћење услуге, а доминантан разлог је истек важећег упута – 91,9%.
- Према дужини коришћења услуге, 83,8% корисника је услугу користило од 15 до 45 дана, а 65,5% корисника од два до пет пута годишње.
- Највећи број корисника у 2021. години имало је вишеструки инвалидитет 62%, 30,3% интелектуални, а 7,7% корисника је са тешкоћама из аутистичног спектра. Корисници у 2021. години су доминантно са првим степеном подршке - 88%.
- У 2021. години у образовни систем није укључено 11,5% деце основношколског узраста и 7,7% деце средњошколског узраста.
- 94% пунолетних корисника је незапослено, а за 6% нема података о радном статусу.

⁶¹ Са седиштем у Шапцу и Нишу.

УСЛУГЕ ПОДРШКЕ ЗА САМОСТАЛАН ЖИВОТ

У 2021. години у оквиру услуга подршке за самосталан живот, лиценцирани пружаоци услуга су пружали услуге персоналне асистенције и становања уз подршку.

Персонална асистенција

Услуге персоналне асистенције доступне су пунолетним лицима са инвалидитетом са процењеним I или II степеном подршке, која остварују право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица, имају способности за самостално доношење одлука, радно су ангажована или активно укључена у рад различитих удружења грађана, спортских друштава, политичких партија и других облика друштвеног ангажмана, односно укључени су у редовни или индивидуални образовни програм.

Сврха услуге персоналне асистенције је пружање одговарајуће индивидуалне практичне подршке која је кориснику неопходна за задовољавање личних потреба и укључивање у образовне, радне и друштвене активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности.

Основни налази о пружању услуге у 2021. години

- У 2021. години лиценцу за пружање услуге персоналне асистенције имало је 20 пружалаца, од којих је 16 пружало услугу. Пружаоци су у 85% случајева из општег сектора чији су оснивачи већином удружења грађана.
- Услуга се пружала у 28 општина у Србији. Општа стопа обухвата услугом персоналне асистенције у 2021. години је 5,3.
- Услугу је у 2021. години користило 296 пунолетних корисника, 51,4% мушког и 48,6% женског пола.

Основни подаци о лиценцираним пружаоцима услуге

У 2021. години за пружање услуге персонална асистенција лиценцу има 20 пружалаца услуга, а услугу је пружало 16 пружалаца услуга. Један пружалац је током 2021. године престао са радом⁶², а четири пружаоца није пружало услугу корисницима.⁶³

Табела 3-53 ЛПЛУ персонална асистенција, 2016 – 2021.

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Број ЛПЛУ са важећом лиценцом	8	11	12	16	18	20
Број активних ЛПЛУ	7	11	12	13	15	16

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите, Годишњи извештаји ПА РЗСЗ

⁶² Разлог престанка пружања услуге је стечај.

⁶³ Подаци приказани у овом поглављу се односе на ових 16 пружалаца.

Шест пружалаца има седиште у региону Јужне и Источне Србије, шест у региону Шумадије и Западне Србије, три у Војводини, а један у Београду.

У укупном броју запослених код лиценцираних пружалаца ове услуге у 2021. доминирају персонални асистенти са уделом од 89,2% што је на нивоу шестогодишњег просека који износи 82,1%. Стручни радници су у истом периоду заступљени у просеку са 8,8%. Пружаоци су у 2021. години задовољили минималне стандарде у погледу броја сарадника у односу на број корисника⁶⁴, али не и стандарде који се тичу броја корисника који имају завршену обуку по основном програму за коришћење услуге персоналне асистенције⁶⁵. Од укупно десет пружалаца који нису задовољили овај минимални стандард, седам није имало ниједног обученог корисника, а код преостала три пружаоца нису сви корисници завршили обуку.

Распрострањеност, доступност и корисници

У 2021. години услуга персоналне асистенције је пружана у сва четири региона у Републици Србији, у укупно 15 или 60% области, односно у 28 или 17,4% општина. У 2021. години четири или 25% од укупног броја активних пружалаца су услугу пружали у више општина. У периоду 2017 – 2021. године број општина у којима је пружана услуга персоналне асистенције је порастао за 33,3%.

Општа стопа обухвата услугом персоналне асистенције у 2021. години је 5,3, што је више од петогодишњег просека који износи 3,7. Осам, односно 50% пружалаца су услугу пружали у континуитету током 2021. године.

Табела 3-54 Општине у којима је пружана услуга персонална асистенција, 2017 – 2021.

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Број општина	21	27	27	26	28

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Табела 3-55 Корисници услуге персонална асистенција у току године према узрасту, 2016 - 2021.

Корисници по узрасту у току године	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
18 - 25 година	10	12	16	19	22	27
26 - 64 година	98	127	169	188	229	238
65 - 79 година	11	14	15	17	31	29
80 и више година	0	0	0	0	2	2
Укупно	119	153	200	224	284	296

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

⁶⁴ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 104

⁶⁵ Корисник услуге персоналне асистенције има завршену обуку по основном програму за коришћење услуге персоналне асистенције (Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 104, став 4)

У 2021. години седам корисника је прекинуло коришћење услуге што је 2,4% од укупног броја корисника (Табела 3-56). У структури разлога прекида услуге у шестогодишњем периоду доминирају планирани прекиди (у складу са планом услуге или уговором) са просечних 43%, док раскид уговора пре истека важности, по захтеву корисника или старатеља, има просечни удео од 31,2%.

Табела 3-56 Корисници према разлогу прекида коришћења услуге персонална асистенција, 2016 – 2021.

Разлози прекида	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Планирано, окончана у складу са планом услуге или уговором	0	8	8	7	12	1
Раскид уговора пре истека важности, по захтеву корисника или старатеља	2	2	6	7	3	2
Раскид уговора пре истека важности, по захтеву пружаоца услуге	3	0	0	2	0	2
Смрт корисника	0	0	0	0	0	2
Нешто друго	0	1	0	2	1	0
Укупно прекида услуге	5	11	14	18	16	7
Укупан број корисника у години	119	153	200	224	284	296

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

У 2021. години 50,3% корисника је услугу користило 40 сати недељно што је у складу са Правилником, а један пружалац услуга је за 84 или 28,4% укупног броја корисника услугу пружао мање од 20 сати, што је испод прописаног минималног стандарда⁶⁶.

Према врсти инвалидитета у 2021. години доминирају корисници са телесним инвалидитетом са 73% и првим степеном подршке са 53,4%. Према нормативима⁶⁷ по којем пунолетне особе са инвалидитетом могу користити услугу персоналне асистенције, у 2021. години доминира ангажовање корисника у раду удружења грађана и организацијама цивилног друштва са уделом од 52% (Табела 3-57).

Табела 3-57 Корисници према основу за коришћење услуге персоналне асистенције, 2021., %

	Млади	Одрасли	Старији	Укупно
Ангажовани у удружењима грађана, ОЦД	1,0	42,6	8,4	52,0
Ангажовани у спортским друштвима	0,0	7,4	0,7	8,1
Ангажовани у политичким партијама	0,0	0,3	0,0	0,3
Укључени у образовање (редовни или индивидуални образовни програм)	6,4	6,8	0,0	13,2
Укључени у неки други облик друштвеног ангажмана	1,7	23,3	1,4	26,4
			Укупно	100,0

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

⁶⁶ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 104

⁶⁷ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 99

Према породичном статусу, односно средини из које долазе, доминирају корисници који живе у својој породици са уделом од 68,2%.

Становање уз подршку

Становањем уз подршку обезбеђује се одговарајући смештај, стручна помоћ и подршка за што потпуније осамостаљивање и укључивање корисника у заједницу. Становање уз подршку обезбеђује се ради спречавања коришћења услуге домског смештаја⁶⁸.

Услуга становања уз подршку доступна је (циљне групе):

- особама са физичким инвалидитетом, интелектуалним или менталним тешкоћама, са навршених 15 година, дуготрајно
- младима узраста између 15 и 26 године, које по престанку смештаја у установи социјалне заштите, хранитељској породици, установи за васпитање деце и омладине или установи за извршење кривичних санкција, а не могу или не желе да се врате у биолошку или сродничку породицу, нити су у могућности да започну самосталан живот и младима који немају могућности да и даље живе у биолошким или сродничким породицама, као алтернатива смештају у установу социјалне заштите или хранитељску породицу, односно ради оспособљавања за самосталан живот; најдуже две године
- лицима леченим од зависности од алкохола или психоактивних супстанци, старијим од 18 година, најдуже две године
- жртвама трговине људима са навршених 15 година живота, најдуже годину дана⁶⁹.

Основни налази о пружању услуге у 2021. години

- У 2021. години било је укупно седам пружалаца са важећом лиценцом: четири пружаоца услуге за особе са инвалидитетом, два пружаоца услуге за младе који се осамостаљују и један пружалац за жртве трговине људима. У периоду 2016-2021. године није лиценциран ни један пружалац за пружање услуге лицима леченим од зависности од алкохола или психоактивних супстанци.
- У 2021. години услуге је пружало пет пружалаца: три пружаоца услуге за особе са инвалидитетом, један пружалац услуге за младе који се осамостаљују и један пружалац услуге за жртве трговине људима.
- Услуга се пружа у пет општина у Србији: СУП за ОСИ у три општине у Србији (Кула, Панчево и Шабац), СУП за жртве трговине људима у једној београдској општини, а СУП за младе који се осамостаљују у општини Шабац.

⁶⁸ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 89

⁶⁹ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 88

- Четири пружаоца су услугу пружали у континуитету у 2021. години; а три пружаоца имају лиценцу која важи 6 година.
- У 2021. години услугу је користило укупно 29 корисника: 20 корисника услуге СУП за ОСИ, једна корисница услуге СУП за младе који се осамостаљују и осам корисница услуге СУП за жртве трговине људима.
- У полној структури доминирају кориснице са уделом од 68,4%.

Табела 3-58 ЛПЛУ становање уз подршку, 2016 - 2021.

Врста услуге	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Број ЛПЛУ са важећом лиценцом	4	4	8	8	7	7
Број активних ЛПЛУ	4	4	7	7	5	5

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите

САВЕТОДАВНО-ТЕРАПИЈСКЕ И СОЦИЈАЛНО-ЕДУКАТИВНЕ УСЛУГЕ

У 2021. години у оквиру саветодавно-терапијских и социјално-едукативних услуга, лиценцирани пружаоци услуга су пружали услуге СОС телефона.

СОС телефон

Сврха услуге СОС телефона је оснаживање жена са искуством родно заснованог насиља. Услуга се обезбеђује анонимно и уз поштовање стандарда поверљивости⁷⁰. Циљна група су особе женског пола са искуством родно заснованог насиља без обзира на узраст⁷¹.

Основни налази о пружању услуге у 2021. години

- У 2021. години свих девет лиценцираних пружалаца услуге СОС телефона је пружало услуге: један пружалац из јавног сектора је установа коју је основала Република Србија и осам пружалаца из општег сектора чији су оснивачи удружења грађана.
- Сви пружаоци имају ограничену лиценцу на пет година.
- Услуга се пружала у девет општина у Србији. Општа стопа обухвата услугом СОС телефона у 2021. години износи 58,9.
- Услуга је пружана само женским особама чији је број у 2021. години износио 2.067.

Основни подаци о лиценцираним пружаоцима услуге

У 2021. години било је девет лиценцираних пружалаца услуге СОС телефона за жртве родно заснованог насиља. Иако су сви пружаоци пружали услугу у 2021. години, у извештај је укључено само осам пружалаца јер извештај једног пружаоца није потпун. Доминирају пружаоци из општег сектора са уделом од 87,5%, а према оснивачу удружења грађана са 87,5%.

Табела 3-59 ЛПЛУ СОС телефон, 2017 - 2021.

Врста услуге	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Број ЛПЛУ са важећом лиценцом	1	7	10	10	9
Број активних ЛПЛУ	0	3	8	8	9

Извор: МРЗБСП, Списак издатих лиценци организацијама социјалне заштите, Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ СОС телефон, РЗСЗ

⁷⁰ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуге сос телефона за жене са искуством насиља "службени гласник РС", бр. 93 од 13. новембра 2015, 90 од 26. јуна 2020.чл.4

⁷¹ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуге сос телефона за жене са искуством насиља "службени гласник РС", бр. 93 од 13. новембра 2015, 90 од 26. јуна 2020.чл.5

Табела 3-60 Запослени и ангажовани радници у услузи СОС телефон, 2018 – 2021.

Број запослених	2018.	2019.	2020.	2021.
Број запослених у току године	64	108	120	111
Број запослених, 31.12.	63	108	118	108
Руководиоци, 31.12.	12	17	15	14
Стручни радници, 31.12.	21	31	39	18
Сарадници, 31.12.	22	55	57	51
Остало особље, 31.12.	8	5	7	25

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

У 2021. години у структури запослених доминирају сарадници са уделом од 47,2% . Стручни радници су заступљени са 16,7%. Посматрано у четворогодишњем периоду, у образовној структури сарадника доминирају они са факултетским образовањем са просечних 70,3%, који најчешће имају од две до пет година искуства у раду са жртвама насиља.

Свих осам пружалаца услуге имају ограничену лиценцу до пет година. Нису у потпуности задовољени стандарди који се тичу завршеног одговарајућег акредитованог основног програма обуке за обављање послова консултаната (сарадника) на СОС телефону – код једног пружаоца из општег сектора део консултаната на СОС телефону није прошао одговарајућу обуку због чега удео обучених сарадника на дан 31.12.2021. износи 86,3%.

Распрострањеност, доступност и корисници услуга

Општа стопа обухвата услугом СОС телефона у 2021. години је 58,9 што је на нивоу четворогодишњег просека који износи 54,2. Сви пружаоци су пружали услугу континуирано током 2021. године.

Сви пружаоци задовољавају минималне стандарде у погледу броја сати⁷² и броја дана⁷³ за пружање услуге на недељном нивоу.

У 2021. години услугу је користило укупно 2.067 корисница. У 2021. години број корисница је порастао за 187,5% у односу на 2018. годину, али је евидентирано смањење броја корисница у 2021. у односу на 2019. и 2020. годину када је забележен највећи број.

У четворогодишњем периоду, у просеку 48,6% је старости од 26 до 49 година, а 21,9% старости од 50 до 64 године. Најмање, тј. 4,1% чине девојчице узраста до 17 година (Табела 3-70).

⁷² Три сата, члан 8 Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуге СОС телефона за жене са искуством насиља ("Сл. гласник РС", бр. 93/2015).

⁷³ Пет дана, члан 8 Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуге СОС телефона за жене са искуством насиља ("Сл. гласник РС", бр. 93/2015).

Табела 3-61 Кориснице услуге СОС телефон у току године према узрасту, 2018 - 2021.

Кориснице по узрасту у току године	2018.	2019.	2020.	2021.
До 17 година	71	51	40	52
18 - 25 година	193	359	334	294
26 - 49 година	227	1069	1698	1044
50 - 64 година	154	555	502	455
65 и више година	74	151	108	222
Укупно	719	2185	2682	2067
Ланчани индекс	--	303,9	122,7	77,1

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Највише корисница, односно 37,4% је током 2021. године било изложено емоционалном насиљу, док је физичком насиљу било изложено 25,9% корисница што је у на нивоу четворогодишњег просека (Табела 3-62).

Табела 3-62 Врста насиља којем су кориснице биле изложене, 2018 – 2021., %

Облик насиља	2018.	2019.	2020.	2021.	Аритметичка средина
Занемаривање (емоционално, физичко, едукативно, медицинско, излагање ризику, неадекватан надзор)	0,6	3,9	7,1	7,0	4,7
Физичко насиље	35,2	25,1	25,9	25,9	28,0
Сексуално насиље (укључујући и дигитално)	4,8	9,1	6,2	7,6	6,9
Сексуална експлоатација	0,1	0,7	0,8	0,8	0,6
Емоционално насиље (укључујући и дигитално)	44,0	40,4	41,4	37,4	40,8
Експлоатација	0,2	1,4	0,2	0,8	0,7
Булинг - малтретирање	0,2	2,5	5,9	6,6	3,8
Економско насиље	14,9	17,0	12,5	14,0	14,6
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

У 2021. години 94,9% означених починилаца насиља су мушкарци, у 66,8% случајева радило се о садашњим или бившим брачним или ванбрачним партнерима. Сродници у правој линији⁷⁴ у 2021. години су починиоци у 15,5% случајева.

Табела 3-63 Починиоци насиља према полу и односу са жртвом, 2018 – 2021., %

	2018.	2019.	2020.	2021.	Аритметичка средина
Садашњи или ранији брачни/ванбрачни партнер (укључујући истополне заједнице)	52,8	73,1	64,9	66,8	64,4
Крвни сродник/ца у правој линији	10,0	13,5	14,3	15,5	13,3
Сродници у побочној линији до другог степена	9,0	6,1	8,4	4,8	7,1
Усвојилац/хранитељ	0,0	0,5	0,0	0,2	0,2
Друго лице са којима жртва живи или је живела у заједничком домаћинству	27,4	0,9	2,2	2,1	8,1

⁷⁴ Отац, мајка, син, ћерка, бака, деда, унук, унука

Садашњи/бивши колега/ница	0,0	0,3	0,7	0,7	0,4
Садашњи/бивши послодавац	0,3	1,4	1,3	1,5	1,1
Вршњак	0,1	0,3	0,8	0,6	0,5
Неко други	0,4	4,0	7,3	7,8	4,9
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Пружаоци услуга су током 2021. године највећи број корисника упутили на полицију, центре за социјални рад и здравствене установе (Табела 3-64).

Табела 3-64 Упућивање на услуге других институција и организација, 2018 - 2021., %

Врста надлежног органа, институције или организације	2018.	2019.	2020.	2021.	Аритметичка средина
Полиција	28,7	26,1	25,1	21,3	25,3
Јавно тужилаштво	26,6	10,1	10,9	12,2	15,0
Центар за социјални рад	33,9	25,0	22,7	19,3	25,3
Услуге социјалне заштите (нпр. прихватилиште, саветовалиште, и слично)	0,8	3,5	3,0	7,0	3,6
Здравствена установа	1,3	15,9	16,3	14,8	12,1
Образовно-васпитна установа	0,5	1,7	1,7	2,9	1,7
Организација цивилног друштва	3,1	2,2	6,6	7,6	4,9
Специјализоване женске организације које се баве насиљем према женама	4,2	8,7	9,0	7,2	7,3
Нешто друго	0,8	6,8	4,6	7,6	4,9
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	

Извор: Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ, РЗСЗ

Закључак

Праћењем развоја услуга социјалне заштите које на локалном нивоу пружају лиценцирани пружаоци услуга добијени су налази који указују на позитивне исходе процеса лиценцирања. На првом месту, бележи се континуирано повећање броја лиценцираних пружалаца у периоду од 2013 – 2021. године. У 2021. години је укупно 297 лиценцираних пружалаца услуга. У складу са очекивањима, већи интензитет раста (69,1%) је забележен у почетном периоду, 2016 – 2018. године, док у периоду 2019 – 2021. године просечан пораст броја лиценцираних пружалаца износи 13,9%. Од укупног броја лиценцираних пружалаца, корисницима је услуге социјалне заштите у 2021. години пружао 241 пружалац.

У систему су најзаступљеније **дневне услуге у заједници**, у оквиру којих је најразвијенија услуга помоћ у кући са 130 лиценцираних пружалаца. Интензитет лиценцирања ове услуге у периоду 2019 – 2021. године је нижи него ранијих година, са просечним порастом од 12,6%, за разлику од раста од 67,6% у периоду 2016 – 2021. године. Ипак, иако је услуга помоћи у кући најраспрострањенија и услуга са највећим обухватом становништва, и даље постоје општине у којима она није успостављена. Услуга лични пратилац са 46 лиценцираних пружалаца је услуга која се континуирано развија без смањења интензитета лиценцирања. У 2021. години је забележена стагнација у лиценцирању пружалаца услуга дневни боравак за особе са инвалидитетом и престанак рада одређеног броја пружалаца. Први дневни боравак за одрасле и старије особе којима је потребан целодневни надзор и подршка отпочео је са радом 2020. године и до данас је једини лиценциран. Од три дневна боравка за децу и младе у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом која су лиценцирана 2017. и 2018. године, у 2021. години услуге су пружала само два дневна боравка, што није довољно за пружање подршке и заштите рањиве циљне групе којој је намењен. Слична је ситуација и са услугом свратиште, сва три свратишта раде на две општине у Београду и тај број годинама стагнира.

Услуге подршке за самосталан живот - становање уз подршку и персонална асистенција су недовољно заступљене у систему социјалне заштите. Услуга становање уз подршку која је међу најслабије развијеним услугама додатно бележи пад у броју лиценцираних пружалаца. У 2021. години укупно је седам лиценцираних пружалаца услуге, а само је пет пружалаца пружало услуге. Имајући у виду да налази других истраживања, као што је „Мапирање услуга социјалне заштите и материјалне подршке у надлежности јединица локалних самоуправа у Републици Србији“ показују да постоје пружаоци услуге становање уз подршку који нису лиценцирани, потребно је детаљније истражити разлоге услед којих се пружаоци не опредељују за лиценцирање и формализовано пружање ове услуге. Од 20 лиценцираних пружалаца услуге персонална асистенција, у 2021. години услугу је пружало 16 пружалаца.

Услуге смештаја, прихватилиште и предах смештај су услуге које се лиценирају споријим интезитетом. У 2021. години укупно је било 15 лиценцираних пружалаца услуга прихватилиште, три лиценцирана прихватилишта за децу и младе, шест прихватилишта за одрасле и старије и шест прихватилишта за жртве насиља. Услугу је пружало 14 пружалаца, а само један пружалац прихватилишта за одрасле и старије у 2021. години није пружао услуге. С обзиром да услуга смештаја у прихватилиште одговара на потребе корисника из већег броја општина, а доступна је у 14 општина, као и да су трошкови пружања услуге захтевни, у наредном периоду је потребно системски планирати најефикаснији и најекономичнији територијални распоред, односно повећање доступности ове услуге. Предах смештај је услуга која је почела са лиценцирањем 2019. године и у 2021. години има три лиценцирана пружаоца.

У оквиру **саветодавно-терапијских и социјално-едукативних услуга** израђени су стандарди за услугу СОС телефона чије је лиценцирање започето 2018. године. У 2021. години услугу је пружало девет лиценцираних пружалаца. У наредном периоду неопходно је стандардизовати остале социо-едукативне и саветодавно-терапијске услуге, чиме би се омогућило лиценцирање пружалаца, односно успостављање система квалитета и у овој групи услуга.

Плурализам пружалаца услуга, односно пружање услуга социјалне заштите од стране различитих пружалаца према сектору и оснивачу, као реформски циљ постављен још Стратегијом социјалне заштите из 2005. године, је остварен код свих врста услуга. Наиме, општи сектор као оснивач пружалаца доминира код шест од девет врста услуга, док су услуге смештаја углавном основане од стране јавног сектора.

У односу на **врсту лиценце** у 2021. години 40,1% свих лиценцираних пружалаца има лиценцу на шест година. Концепт процеса лиценцирања омогућава да преосталих 59,9% пружалаца са ограниченом лиценцом одговара на потребе корисника и док не досегне лиценцу. Веће учешће пружалаца са лиценцом на шест година је присутно код ЛПЛУ дневни боравак са 68,8% и свратиште 66,7%, док сви пружаоци услуге СОС телефон и предах смештаја имају ограничену лиценцу за рад.

Иако у периоду 2016 – 2021. године број лиценцираних пружалаца расте, повећава се број пружалаца који не пружају услугу у континуитету, односно услед различитих разлога имају прекиде у пружању услуге. У 2016. години од укупног броја ЛПЛУ услугу је пружало 95,5%, док је у 2021. години удео пружалаца који су пружали услугу (активни пружаоци) најнижи у посматраном периоду и износи 81,1%. Као разлог прекида у пружању услуге највећи број пружалаца извештава да нису успели да обезбеде финансијска средства за пружање услуге.

У складу са повећањем броја пружалаца, расте и број запослених и ангажованих радника. Укупан **број запослених код активних лиценцираних пружалаца услуга** социјалне заштите је 8.044 и они чине значајан удео у укупном броју запослених

радника у систему социјалне заштите. У протекле три године код већине пружалаца забележена је стагнација или благи пад броја запослених. Једино је код пружалаца услуга лични пратилац детета и персонална асистенција настављен тренд раста броја запослених. Такође, поједини пружаоци проширују своје капацитете и сходно стандардима повећавају број запослених.

У 2021. години, услуге лиценцираних пружалаца услуга користило је укупно 24.782 **корисника** које је пружао 241 лиценцирани пружалац у 147 општина у Републици Србији. Помоћ у кући, услуга са највећим бројем пружалаца је уједно и услуга са највећим бројем корисника: у 2021. години услугу помоћи у кући је користило укупно 16.438 корисника, што је 66,3% укупног броја свих корисника услуга које пружају лиценцирани пружаоци на локалном нивоу. Услуга са најмањим бројем корисника је услуга становање уз подршку за младе који се осамостаљују, која има свега једног корисника у 2021. години.

Највећи раст броја корисника је забележен у 2018. години, када је у односу на 2017. годину износио 38,2%. За разлику од овако значајног пораста, број корисника у 2021. години је у односу на 2020. годину порастао свега 2,6%. На смањење раста је свакако утицала пандемија корона вируса, а да ли је оно и у којој мери последица и других узрока биће могуће утврдити тек у наредним годинама. Услуге које ипак показују континуиран тренд раста броја корисника су СОС телефон и лични пратилац детета.

Распрострањеност услуга континуирано расте у периоду од 2017 – 2020. године, односно расте број општина у којима је присутна бар једна услуга социјалне заштите коју пружају лиценцирани пружаоци услуга социјалне заштите на локалном нивоу. У 2021. години услуге су присутне у 147 или 91,3% општина у Србији, док у 14 општина у Србији у 2021. години није присутан ни један лиценциран пружалац услуга.

У 2021. години забележен је и позитиван **тренд повећања броја општина са две или три услуге**, чији удео у укупном броју општина износи 44%, а такође је повећан је и број општина са више од шест услуга. Најраспрострањенија услуга помоћ у кући је присутна у 80% општина, а услуга лични пратилац детета у 59% општина.

Са друге стране, у 2021. години четири услуге су пружане само у једној општини, то су услуге становање уз подршку за младе који се осамостаљују, дневни боравак за одрасле и старије којима је потребна дневна нега и надзор, становање уз подршку за жртве трговине људима и предах смештај. Такође, сва три свратишта која су пружала услуге у 2021. години се налазе у две београдске општине.

Распрострањеност услуга и плурализам услуга су у директној међузависности. Највећи број различитих услуга постоји у Крагујевцу са седам подврста услуга у читавом посматраном периоду. Ако имамо у виду да је у Републици Србији 2021. године присутно 15 различитих подврста услуга, а да 76,4% општина има највише три услуге,

постављени стратешки циљ плурализма услуга на локалном нивоу није остварен у задовољавајућој мери.

Целовиту информацију о развоју услуга у заједници даје заједничко посматрање индикатора обухвата грађана услугама и индикатора распрострањености услуга. Наиме, укупан број корисника услуга социјалне заштите на локалном нивоу у 2021. години чини 0,36% од укупног броја становника РС, што је на нивоу претходне године и значи да у просеку од 1.000 становника у Србији три становника користе, односно доступна им је нека од услуга социјалне заштите на локалном нивоу које пружају лиценцирани пружаоци. Обухват грађана услугама је директно сразмеран са распрострањеношћу, односно недовољна распрострањеност утиче на обухват услугама.

Са друге стране, **доступност појединачних услуга је неуједначена**. Најдоступнија је, наравно најраспрострањенија услуга помоћ у кући. Следећа услуга према доступности јесте услуга лични пратилац детета код које је, у односу на 2016. годину, забележен најзначајнији пораст распрострањености и обухвата. Поред ових позитивних, забележени су и негативни трендови. Код пет услуга забележено је смањење обухвата становништва. Реч је о услугама становање уз подршку за све три циљне групе, прихватилиште за одрасле и прихватилиште за жртве насиља. Све наведене услуге ниског обухвата припадају услугама које захтевају смештај и целодневну организацију пружања.

Поред позитивних трендова у развоју и пружању услуга социјалне заштите које на локалном нивоу пружају лиценцирани пружаоци, остварених у периоду 2016 – 2021. године, налази истраживања такође указују и на области пружања услуга које је потребно даље унапређивати. **Уједначавање доступности и распрострањености свих услуга**, а нарочито слабије развијених врста услуга је следећи корак у унапређењу пружања услуга на локалном нивоу. Развој система социјалне заштите, у складу са стратешким циљевима, треба да буде усмерен ка пружању широког распона услуга – идеално континуума подршке и помоћи појединцима и породицама зависно од потреба и проблема са којима се суочавају. Усаглашен и целовит систем подршке и помоћи подразумева усклађено деловање социјалног, здравственог, образовног, правосудног и других система друштва. Тек у тој синергији може се унапредити плурализам услуга и осигурати развој социјалне заштите.